

Zsuzsa László, Tamás Kohut

Város mindenkinek – Felelősségteljes cselekvés a befogadó helyi közösségekért (CIFER)

Országjelentés - **MAGYARORSZÁG**

City for Everybody - Building Responsible Action for Inclusive Local Communities (CIFER)

National report - **HUNGARY**

Város mindenkinek – Felelősségteljes cselekvés a befogadó helyi közösségekért (CIFER), Országjelentés - MAGYARORSZÁG / City for Everybody - Building Responsible Action for Inclusive Local Communities (CIFER), National report – FRANCE

Projet / Project: Város Mindenkié – Felelős cselekvés a befogadó helyi közösségekért (CIFER) / City for Everybody – Building Responsible Action for Inclusive Local Communities (CIFER)

Szerzői / Authors: Zsuzsa László, Tamás Kohut

Tervezés / Design: Jasna Babić Zrimšek

2. November 2023 / November 2nd 2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	7
2. Intézményi keretek	9
A diszkriminációval kapcsolatos jogi és intézményi keretek	9
Integrációs szakpolitikák	10
A migráns háttérű emberekkel szembeni attitűdök	10
3. Lokális tapasztalatok	13
Részvételen alapuló adatgyűjtés	13
Lokális szereplők: a diszkrimináció és rasszizmus elleni küzdelem	14
A migráns közösségek mindennapi tapasztalatai	16
4. Szükségletek, korlátok és lehetőségek	19
Tartósan fennálló kihívások és szükségletek	19
Ajánlások	22
Jó példák (Good practices)	23
5. Összegzés	26
Hivatkozott irodalom	28

**Co-funded by
the European Union**

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission Directorate-General for Justice and Consumers. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.”

Table of Content

---

1. Introduction	32
2. Institutional framework	34
National legal framework and institutions regarding discrimination	34
Integration policies	35
Attitudes towards people with migrant backgrounds	35
3. Local practices and experiences	38
Participatory data collection	38
Local actors: tackling discrimination and racism	39
Migrant communities' experiences of everyday life	41
4. Needs, limitations and opportunities	43
Persisting challenges and needs	43
Recommendations	45
Good practices	47
5. Conclusion	50
References	52

Város Mindenkinék – Felelősségteljes cselekvés a befogadó helyi közösségekért (CIFER)

Országjelentés – MAGYARORSZÁG

Szerzői:
Zsuzsa László, Tamás Kohut

1. Bevezetés

Az alábbi tanulmányt a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület készítette az Európai Unió által finanszírozott CIFER projekt keretében. A tanulmány koncepcióját és szempontjait a projektpartnerekkel egyetértésben határoztuk meg. A következőkben összefoglaljuk Magyarország migrációval és antidiszkriminációs politikával kapcsolatos főbb jogi és intézményi kereteit, valamint a Budapesten élő, migráns háttérű emberekkel kapcsolatos helyi eljárásrendbeli szokásokat és egyéb tapasztalatokat. Ezek a tapasztalatok magukban foglalják azokat az igényeket, korlátokat és lehetőségeket, amelyekkel a migráns közösségek mindennapi életükben szembesülnek. A migráns közösségek tapasztalatai a Menedék által kvalitatív módszerekkel (egyéni interjúk és fókuszcsoportos beszélgetések migránsokkal, szakértőkkel, önkormányzati alkalmazottakkal, tanárokkal és civil szervezetek tagjaival) gyűjtött részvételi adatokon alapulnak. Ami a migráns közösséget illeti, a Menedék az adatgyűjtés során különös figyelmet fordított olyan sérülékeny csoportokra, mint a nem európai, kisgyermekes bevándorló családok, a rasszista megkülönböztetés által fenyegetett bevándorlók, valamint a menekültek vagy a menekültjellegű helyzetben lévő fiatal bevándorlók.

Ahogy az Európai Bizottság a Rasszizmus és Intolerancia Ellen (ECRI) legutóbbi jelentése megállapítja, Magyarország a migránsok és menekültek szempontjából elsősorban tranzitországgként jellemezhető (ECRI 2023, 30). 2015-ben, az úgynevezett "menekült- és migránsválság" idején nagyszámú menedékkérő érkezett Magyarországra (177 135 fő). Ez a szám rendkívül magas ahhoz képest, hogy a 2015–2020 között nyújtott menekültstátusz, kiegészítő védelem vagy más védelmi formák száma feltűnően alacsony, mindössze 2757 esetet tett ki (ECRI 2023, 30). A védett státuszok alacsony számának egyik fő okaként a Magyarország által 2015 után elfogadott szigorú határvédelmi intézkedések tekinthetők.

A 2022-es népszámlálás idején a Magyarországon három hónapnál hosszabb ideje az országban élő külföldiek száma 218061 fő volt.¹ Az országban élő külföldiek aránya nemzetközi összehasonlításban alacsonynak mondható. Az Eurostat adatai alapján a Magyarországon élő külföldiek az összlakosság 2.09%-át teszik ki, ami messze elmarad az Európai Unió átlagától (8.39%).² A Magyarországon három hónapnál régebben élő külföldiek területi eloszlása természetesen nem egyenletes, a legnagyobb arányban a fővárosban, Budapesten élnek nem

¹ https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/#/table/WBS005/N4lgFggphgJiBcBtEBBAMmlBZACgfQDUAmEAXQBoQBnASxggWQBUBRAJQFU08BxFgeQDMZSIQgBjAC40A9gDtGijgEksLPDnbL- AEREgAZjQA2kiACcQCUAGsacuPBBYoABxCUIcyeZoQrSMYq6pps2nrktvaOIAKKEJleIABuUMYArv6KRAAMRCSUuQCmRWQAvhTM7Fy8AsKRIHYOCHEJSakZwUggABlCJTJfUW5QxxEJWMTBb3jRfWz-aWUffkzqQLq4LLi4Lr44JbHDu7fTsHO8f7Zyf5Y_vXOW7L8KkFeTi6Ji4hAVRZpOeKJSgdTIBZA6FhJNj8JKxADSSRQTCsADE2ElIGikAA5NBjHCEvgsWJJABCMMosWpvSxIAPPGxdjYJJA4eH4TB6SQ4KfHhFh5MoHGRIcYDJAePhIAAwnzSRw2NzeUkWMzKChMWqITKtSAOKKQBtpdh1Dz9fK8UkCLbKMohSBINledKsM7YgBNikSkaAKRwSQDcqu-pw-uU7JQsWUeqS_HldKteA4eORH1IHZKQA

² https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_pop2ctz_custom_8514866/default/table?lang=en

magyar állampolgárok (5.83%).³ Budapesten is jelentős területi különbségek figyelhetők meg. A 2022-es népszámlálás idején három hónapnál régebben a fővárosban élő külföldiek száma 98319 főt tett ki. A legnagyobb számban két budapesti kerületben éltek külföldiek, a VI. és a VII. kerületben (8790 ill. 8740 fő).

Ami a magyarországi diszkrimináció elleni küzdelmet célzó állami erőfeszítéseket illeti, figyelemre méltó, hogy 2005-ben az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény létrehozta az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, amely "minden területen fellépett a megkülönböztetés ellen" (ECRI 2023, 8). Az ECRI akkori jelentése dicsérte az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, és arra a következtetésre jutott, hogy annak jogszabályi kerete összhangban van az ajánásaival. A magyar kormány azonban 2020-ban az érdekelt felekkel vagy magával a Hatósággal való konzultáció nélkül megszüntette az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, és beolvasztotta az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába. Szakértők szerint a változások nagymértékben korlátozták az állami hatóságok által nyújtott védelmet azokban az esetekben, amelyekben diszkrimináció gyanúja merül fel (ECRI 2023, 7–8), beleértve a migráns háttérű személyek elleni diszkriminációt is.

³ Bár a Központi Statisztikai Hivatal nem publikálta a budapesti kerületekre vonatkozó adatokat, a [Telex](https://atlatzo.hu/adat/2023/11/17/jelentosen-nott-de-europaban-igy-is-alacsonynak-szamit-a-hazankban-elo-kulfoldiek-szama/) független online újság adatigénylés útján viszont hozzá tudott jutni ehhez az adatsorhoz. Az adatok összefoglalását lásd: <https://atlatzo.hu/adat/2023/11/17/jelentosen-nott-de-europaban-igy-is-alacsonynak-szamit-a-hazankban-elo-kulfoldiek-szama/>

2. Intézményi keretek

A diszkriminációval kapcsolatos jogi és intézményi keretek

Mint már említettük, az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, mint különálló egyenlőségi szervet megszüntették, és beolvasztották az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába. Figyelemre méltó, hogy míg a hatóság megszüntetéséről 2020 decemberében szavaztak, a változások már 2021 januárjától hatályba léptek. A gyorsított törvényhozás a magyar kormány által a Covid-19 világjárvány miatt kihirdetett "veszélyhelyzet" idején történt (ECRI 2023, 7).

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság megszüntetése és annak az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába való beolvasztása kétféle szabályrendszert és kétféle hivatalos eljárást hozott létre, ami zavaró lehet a diszkrimináció áldozatai számára. A diszkrimináció által érintettek a panasz benyújtásakor kétféle hatósági eljárás közül választhatnak: az egyik a korábbi Egyenlő Bánásmód Hatóságtól örökölt eljárásrend, egyértelmű határidőkkel, potenciális bírságokkal, jogilag kötelező erejű szankciókkal és bírósági felülvizsgálattal, míg másik eljárásrend pedig az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalát szabályozó törvényen alapuló eljárás, amelyben sem határidők, sem jogilag kötelező erejű szankciók nem állnak rendelkezésre (ECRI 2023, 8–9). Ennek megfelelően most ugyanaz az intézmény különböző szabályrendszerek alapján ítélezhet diszkriminációs ügyekben, és ezért nem garantált, hogy ugyanolyan védelmet biztosít az áldozatoknak. Amint az ECRI-jelentés megállapítja, a hirtelen változások és a kaotikus jogi keret „zavart kelt az áldozatokban azzal kapcsolatban, hogy hol, mikor és hogyan forduljanak a bírósághoz, és ezáltal kevésbé hatékonyan támaszkodhatnak az igazságszolgáltatásra”, különösen mivel „a lakosság körében nagyon korlátozott az ismeretek szintje a jelenlegi intézményi keretekről valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről”, mivel „a mai napig nem szerveztek a szélesebb nyilvánosság számára tájékoztató kampányt a változások mértékének vagy az ezzel összefüggő gyakorlati vonatkozások bemutatására” (ECRI 2023, 9). Ezen túlmenően az úgynevezett „egyenlőbánásmód-referensek” országos hálózatát is megszüntették. Míg az egyenlő bánásmóddal foglalkozó tanácsadók elsősorban a

Míg az egyenlőbánásmód-referensek elsősorban diszkrimináció áldozatainak nyújtottak segítséget a peres eljárásokban, a diszkriminatív gyakorlatok megelőzéséért is felelősek voltak. Az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába történő beolvasztása azt is eredményezte, hogy korlátozták a korábbi Hatóság kiadványaihoz, felméréseihez és számos esetjogához való hozzáférést az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalának honlapján (ECRI 2023, 9).

Összességében nem meglepő, hogy az ECRI javaslatai szerint az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalának diszkrimináció-ellenes szabályait és eljárásait összhangba kell hozni az ECRI politikai ajánásaival. Az ECRI továbbá azt is javasolja, hogy az érintett állami

szereplők kezdeményezzenek figyelemfelkeltő kampányt a diszkrimináció áldozatai számára elérhető támogatásról. Az ECRI azt is hangsúlyozza, hogy a diszkriminációval foglalkozó állami intézményeknek „biztosítani kellene a megbízatásuk megfelelő ellátásához szükséges pénzügyi és személyzeti forrásokat” (ECRI 2023, 10).

Integrációs szakpolitikák

A 2015-ös „menekült- és migránsválság” előtt a magyar hatóságok tervbe vették, hogy kidolgoznak egy átfogó migrációs stratégiát, amelynek egyik alapvető célja a migránsok integrációja lett volna. Ezek a tervek azonban nem valósultak meg, így jelenleg nincs migránsokra vonatkozó integrációs stratégia. Emellett 2016-ban törölték a nemzetközi védelemben (azaz menekültstátuszban és kiegészítő védelemben) részesülők számára kidolgozott integrációs politikát is, amely havi készpénzjuttatásból, valamint iskolai beiratkozáshoz és lakhatáshoz nyújtott pénzügyi támogatásból állt. Azóta a nemzetközi védelemben részesülőket elvileg ugyanazok a jogok illetik meg, mint a magyar állampolgárokat, azonban az adminisztratív nehézségek gyakran nagymértékben korlátozzák őket jogaik gyakorlásában (ECRI 2023, 31).

Míg az állami integrációs közpolitikákat 2016-ban megszüntették, a nemzetközi védelemben részesülők támogatását részben az állam, valamint a civil szervezetek és az egyházi szereplők közötti informális megállapodás életben tartotta, amelynek értelmében az integrációt támogató programokat többnyire az EU Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapjából (EU AMIF) finanszírozták. A magyar kormány azonban 2018-ban felmondta az együttműködést az EU AMIF-fel, és leállította a migránsok integrációját célzó felhívások közzétételét is (ECRI 2023, 32).

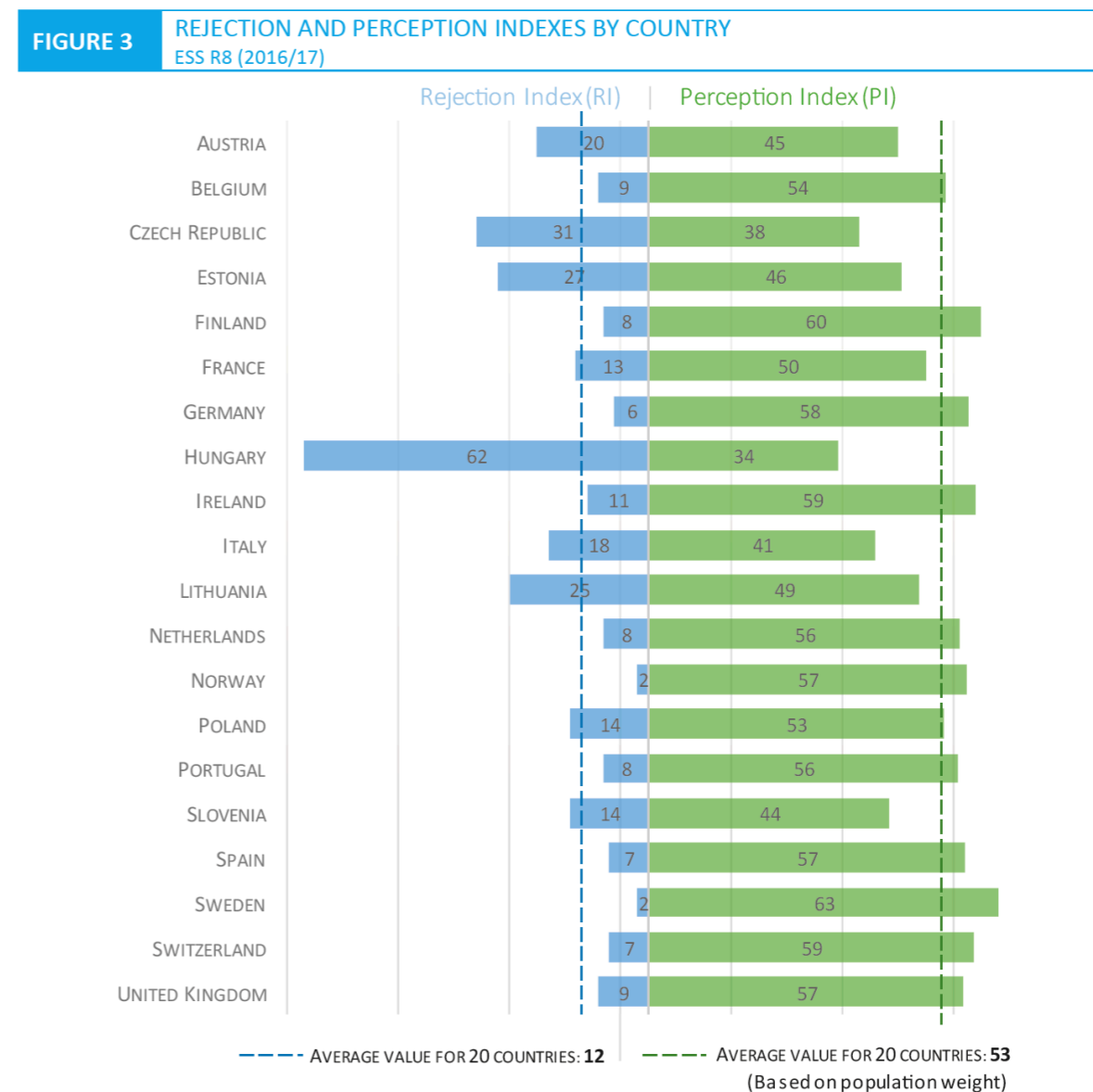
A magyar hatóságok által a menekülteknek és a kiegészítő védelemben részesített személyeknek nyújtott ellátás is elégtelennek tekinthető. Például a menekülteknek és a kiegészítő védelemben részesülő személyeknek az elismerésüket követően adminisztratív okokból 30 napig egy befogadóhelyen kell tartózkodniuk. Egy másik példa a menekültek és a kiegészítő védelemben részesülő személyek korlátozott támogatására az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés időtartama, amelyet 2016-ban mindössze hat hónapra rövidítettek le (ECRI 2023, 32).

A migráns háttérű emberekkel szembeni attitűdök

Messing és Ságvári (Messing és Ságvári 2020) tanulmányukban a European Social Survey adatgyűjtése alapján mérik a migránsokkal kapcsolatos attitűdöket különböző európai országokban. Bár mi elsősorban a magyar lakosság attitűdjeire fókuszálunk, az Európai Unió összehasonlítás segíthet az országos adatok európai kontextusban való értelmezésében.

Messing és Ságvári tanulmányukban az attitűdök jól bevált ABC-modelljére támaszkodnak, amely szerint az egyéni attitűdöket az attitűdök affektív, viselkedési és kognitív dimenziója szerint értelmezik és mérik meg. A migránsokkal szembeni attitűdök mérésekor a szerzők a viselkedési és a kognitív komponensre támaszkodnak. A viselkedési komponens egy, míg a kognitív komponens két kérdéssel mérték. Ezekből a kérdésekből a szerzők két indexet fejlesztettek ki, a migráció Percepció Indexét (Perception Index – kognitív dimenzió) és az Elutasítási Indexet (Rejection Index – viselkedési dimenzió).

1. Tábla. Átvéve Messing és Ságvári szövegéből (2019. p. 12)

A Percepció Index azt mutatja, hogy a 2016–2017-ben vizsgált húsz országban a migráció megítélése átlagosan semleges (53-as pontszám), ami azt jelenti, hogy a válaszadók nagyjából ugyanannyi előnyt, mint hátrányt láttak a migrációban. Több országnak van pozitív (55+) megítélése a migrációról (összesen tíz ország), mint ahány országnak negatív a megítélése a migrációról (négy ország 45 pont alatti eredményt ért el). Az index legalacsonyabb pontszámát – azaz a migráció leginkább negatív megítélését – Magyarország kapta, 34-es eredménye messze a legalacsonyabb a húsz európai ország közül.

Szembevetendő az is, hogy a European Social Survey adatfelvételének idején a felmérésben részt vevő húsz európai ország közül Magyarország érte el a legmagasabb pontszámot az Elutasítási Indexen. Az Elutasítási Index a viselkedési dimenziót méri, amely a válaszadók közpolitikai szemléletét jelzi. Ezért figyelemre méltó, hogy Magyarország 62 pontot ért el, míg a második legmagasabb pontszám 31 (Csehország), és a húsz ország átlagértéke mindössze 12.

Azon túlmenően, hogy a magyar válaszadók jellemezhetőek leginkább a migrációval kapcsolatos negatív attitűdökkel, és messze a legnagyobb valószínűséggel utasították el a Magyarországra irányuló migrációt, érdemes kiemelni azt is, hogy a migránsokkal kapcsolatos negatív attitűdök sokkal kevésbé tükröződtek viselkedési attitűdökben más országokban. A tanulmány szerzői azzal érvelnek, hogy a politikai és közbeszéd által meghatározott normák erősen meghatározzák, hogy a negatív attitűdök mennyire tudnak nyílt elutasítássá átalakulni (Messing és Ságvári 2019, 13). A tanulmány később arra a következtetésre jut, hogy bár a magyar válaszadók migránsokkal szembeni feltűnően negatív attitűdjéhez számos tényező járul hozzá – a migránsok alacsony száma, ebből következően a migránsokkal kapcsolatos ismeretek, tapasztalatok és kapcsolatok alacsony szintje, valamint a magyar társadalmat jellemző általánosan alacsony bizalmi szint –, a migránsokkal szembeni ellenséges attitűdök szorosan összefüggnek a magyar kormány 2015 óta tartó migránsellenes retorikájával (Messing és Ságvári 2019, 18).

Más tanulmányok is kiemelik a magyar kormány migrációellenes retorikájának hatását a külföldiekkel szembeni attitűdökre. Barna és Koltai tanulmányukban a 2015-ös „menekült- és migránsválság” előtt és után Magyarországon gyűjtött felmérési adatokat elemezték, a pártpreferenciákra is fókuszálva (Barna és Koltai 2019). Miközben a válaszadók migráns háttérű emberekkel kapcsolatos attitűdjei 2012 és 2017 között romlottak, a szerzők hangsúlyozzák a kormány és az ellenzék támogatói között megfigyelhető különbségeket. Az a tény, hogy a kormánypártiak attitűdjei nagyobb mértékben váltak negatívvá, mint az ellenzékét támogatóké, azt valószínűsíti, hogy a kormány migrációellenes kampánya jelentős mértékben alakította a migrációval kapcsolatos attitűdöket. (Barna és Koltai 2019, 64).

3. Lokális tapasztalatok

A következőkben bemutatjuk a bevándorlók helyi szintű tapasztalatait a kutatásunk alapján. Célunk, hogy az elemzésünket kiegészítsük a „terepen” megfigyelt cselekedetekkel és magatartásokkal. Először is azonosítjuk azokat a kulcsfontosságú helyi szereplőket, akik a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni fellépésben aktívak, vagy akik rendszeresen kapcsolatban állnak a migráns közösségekkel, beleértve a tanárokat, pedagógusokat, önkormányzati dolgozókat, szakértőket és civil szervezetek aktivistáit. A helyi szintű diszkriminatív gyakorlatok azonosítására és értékelésére összpontosítunk, de a diszkriminációellenes lépéseket igyekezünk bemutatni. Minezek mellett a migráns közösségek mindennapi életben szerzett tapasztalataival is foglalkozunk, megvizsgálva a befogadó és a migráns közösségek közötti személyközi kapcsolatokat.

Részvételen alapuló adatgyűjtés

A következőkben a Budapesten élő bevándorlók mindennapi tapasztalatait, valamint a kirekesztés, a rasszizmus és a diszkrimináció kérdéseit a Menedék Egyesület által 2023 nyarán és őszén végzett adatgyűjtése alapján mutatjuk be. Mivel a CIFER-projekten belül megvalósult kutatás gyakran érzékeny témákkal foglalkozik, és sérülékeny csoportokat is vizsgál, minden projekt partner vállalta, hogy a kutatási folyamat során részletes etikai vezérelvek szerint jár el.

A részvételi adatgyűjtés részeként a Menedék Egyesület tíz egyéni interjút és öt fókuszcsoportos beszélgetést szervezett különböző résztvevőkkel 2023 júniusában, júliusában és szeptemberében. A tíz egyéni interjút öt migráns háttérű személlyel és öt, a migráció területén dolgozó különböző szakértővel készítettük. Az öt fókuszcsoportos beszélgetéssel harminc résztvevőt értünk el. A résztvevők fele migráns háttérrel rendelkező személy volt, fele pedig különböző szakértők, civil szervezetek aktivistái, tanárok és olyan önkormányzati dolgozók, akik munkájuk révén első kézből szereztek tapasztalatokat a bevándorlókval kapcsolatban. A migráns háttérű résztvevők kiválasztása azt a célt szolgálta, hogy a migrációs élettapasztalatok sokféleségét és a javaslatban vállalt célcsoportok bevonását biztosítsuk. A migráns háttérű résztvevők között számos dél-ázsiai migráns volt, akik közül néhányan menekültként érkeztek Magyarországra. Emellett jelentős számú közel-keleti háttérű migráns vett részt a megbeszéléseken, valamint Kelet- és Délkelet-Európából és a Szaharától délre fekvő afrikai országokból érkeztek résztvevők. Sok migráns háttérű résztvevő kisgyermekes szülő volt.

Az interjúk és a fókuszcsoportos beszélgetések vagy magyarul (főként a szakértők, önkormányzati dolgozók és tanárok esetében), vagy angolul (a migráns háttérű személyek

esetében) zajlottak. Mivel mind a kutatók, mind a migráns háttérű résztvevők általában beszéltek angolul, nem volt szükség fordítókra. Mindössze egy fókuszcsoporthoz beszélgetés során fordult elő, hogy időnként váltani kellett az angol és a magyar nyelv között, vagy megkérni egyes résztvevőket, hogy segítsenek lefordítani néhány kifejezést az anyanyelvükre. Az egyéni interjúk általában 45–70 percig tartottak, míg a fókuszcsoporthoz beszélgetések általában 80–90 percig. Mind az egyéni, mind a csoportos interjúk során a résztvevők jellemzően nagyon nyitottak voltak a beszélgetésekre, és a legtöbb esetben érdeklődtek az interjú témái iránt, ráadásul gyakran az interjú vagy a fókuszcsoporthoz vezető útmutató által felvetett témákat is ismerték. Gyakran előfordult, hogy a résztvevők az előre egyeztetett időpont után is maradtak a beszélgetés befejezése után.

Bár az egyéni és fókuszcsoporthoz beszélgetéseket sikeresnek ítéljük, a kutatásban alkalmazott kvalitatív módszerek korlátait szeretnénk hangsúlyozni. Az interjúk és fókuszcsoporthoz minősége gyakran a különböző személyek hajlandóságától, illetve elérhetőségétől is függ. Bizonyos csoportok vagy közösségek résztvevőit nehezebb lehet elérni, így fennáll a veszélye annak is, hogy értékes meglátásokat maradnak ki a kutatásból. Végezetül fontos hangsúlyozni azt is, hogy a részvételi adatgyűjtés megállapításait nem szabad általánosítani.

Lokális szereplők: a diszkrimináció és rasszizmus elleni küzdelem

Az egyik olyan terület, ahol lokális szereplők rendszeresen kapcsolatba kerülnek migráns közösségekkel, és ahol munkájuk során akaratlanul is foglalkozniuk kell a rasszizmus és az idegengyűlölet kérdéseivel, az az oktatás. Mivel a CIFER-projektben a Menedék egyik célcsoportja a kisgyermekes migránsok közössége, különösen fontosnak tartottuk, hogy a részvételi adatgyűjtés során a tanárok és oktatási szakértők nézőpontját is bevonjuk. Ezért külön fókuszcsoporthoz beszélgetést szerveztünk a számukra, amelyre tíz olyan tanárt és oktatási szakértőt hívtunk meg, akik mindannyian rendelkeztek migráns háttérű gyermekekkel kapcsolatos munkatapasztalattal.

Bemelegítő kérdésként, és hogy lássuk, hogy a résztvevők spontán felvetik-e a kutatási témáinkat, megkértük a tanárokat és oktatási szakértőket, hogy nevezzenek meg pozitív és negatív dolgokat a migráns közösséggel végzett munkájukkal kapcsolatban. Mivel minden résztvevő abszolút elkötelezett volt azért, hogy befogadó környezetet biztosítson a migráns háttérű gyermekeknek, nem volt meglepő, hogy munkájuk számos pozitív oldaláról hallottunk. A fókuszcsoporthoz beszélgetés fő célja azonban minden résztvevő számára nyilvánvaló volt, és a bemelegítő körök után a beszélgetés hamarosan a felmerülő nehézségek és akadályok felé fordult.

Valamennyi tanár egyetértett abban, hogy a „felülről” érkező segítség és útmutatás hiánya szinte lehetetlenné tette, hogy az iskolákban inkluzív környezetet szervezzenek a migráns

háttérű gyermekek számára. Ezenkívül gyakran a szabályozási korlátokat tekintették a külföldi tanulók integrációjának legfőbb akadályának. Sok résztvevő például amellest érvelt, hogy a migráns háttérű gyerekeknek egy plusz „integrációs évet” kellene biztosítani, ahol gyorsított formában tanulhatják meg a magyar nyelvet és kultúrát, hogy később párhuzamosan tanulhassanak magyar osztálytársaikkal. A meglévő jogi keretek azonban kifejezetten nem teszik lehetővé az ilyen plusz évek biztosítását, ezért a migráns háttérű gyerekek gyakran már az első naptól kezdve lemaradnak társaikhoz képest a tanulásban.

A résztvevők általában egyetértettek abban, hogy az integrációs év hiányában a „magyar, mint idegen nyelv” a következő legjobb megoldás. A szakképzett tanárok hiánya és a forráshiány azonban gyakran azt jelenti, hogy ezek a kurzusok is hiányoznak a tantervből. Egyes esetekben az iskolavezetés is ellenezte a magyar, mint idegen nyelv oktatását. Egy tanárnő elmondta, hogy önként, szabadidejében szeretett volna részt venni egy továbbképzésen, ahol a magyar, mint idegen nyelv tantárgyat tanulhatta volna, de az iskola igazgatója – akinek engedélyt kellett volna adnia – elutasította a kérelmét.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy a gyermekek családjainak gyakran az alapvető adminisztratív feladatokban, például az iskolai beiratkozásban is segítségre volt szükségük. Mivel az állam nem nyújt ilyen szolgáltatásokat, gyakran maguk a tanárok, vagy civil szervezetek, például a Menedék Egyesület önkéntesen végzik ezeket a diszkriminációellenes feladatokat. Egy másik fókuszcsoporthoz beszélgetésen egy önkormányzati dolgozó, aki egy olyan önkormányzati fenntartású bölcsődében dolgozott, ahol nagy arányban vannak migráns háttérű gyerekek, szintén kiemelte, hogy mivel sok család nem beszél magyarul, intézményüknek meg kellett találnia a módját, hogy segítsen nekik a beiratkozásban és más adminisztratív feladatokban.

A szakértők, az önkormányzati alkalmazottak és a civil szervezetek aktivistái körében az volt a közös vélemény, hogy a kormány egyszerűen nem nyújt olyan szolgáltatásokat és forrásokat, amelyek elősegítenék a migráns közösség integrálását. Ebben a helyzetben a civil szervezeteknek vagy az önkormányzati fenntartású intézményeknek gyakran olyan szolgáltatásokat kellett nyújtaniuk, amelyek más állami intézmények feladata lett volna, mint például integrációs tanfolyamok, magyar nyelvtanfolyamok, szociális munka, jogi tanácsadás, a rászoruló migránsokat segítő és irányító központok, lakhatási programok, átmeneti szállások, segítség a munkakeresésben és jogi segítség. Egy önkormányzati fenntartású hajléktalanszálló vezetője is elmondta, hogy úgy érzi, sok plusz szolgáltatást kell nyújtaniuk az ukrainai roma menekült családoknak, mivel nem kapnak állami támogatást. Az egyéni és a fókuszcsoporthoz beszélgetésekből hasonló véleménymintázat rajzolódott ki: a résztvevők mindannyian megemlítették, hogy nem bánják a többletmunkát, de úgy vélik, hogy amit nyújtani tudnak, az gyakran nem elegendő.

A tanárok azt is megemlítették, hogy egy másik tényező, amely végső soron diszkriminációhoz vezet, a jogi keretrendszer kaotikus jellege. Mivel a migráns gyermekekre vonatkozó jogszabályok gyakran ellentmondásosak és rosszul

meghatározottak, az iskolák és a tanárok soha nem lehetnek biztosak abban, hogy gyakorlatuk jogszerű-e. A bizonytalanság gyakran akadályozza az oktatási intézményeket abban, hogy új, befogadó gyakorlatot kezdjenek, mert félnek az esetleges szankcióktól.

A migráns közösségek mindennapi tapasztalatai

Ami a migráns háttérű emberek mindennapi tapasztalatait illeti, az egyéni és fókuszcsoportos beszélgetések résztvevői általában egyetértettek abban, hogy a magyar nyelvtudás hiánya gyakran eltérő bánásmódot eredményez. A nyelvi akadály például gyakran jelentette a szolgáltatások nem megfelelő biztosítását mind a köz-, mind a privátszférában. A résztvevők abban is általában egyetértettek, hogy a nyelvi akadály gyakran vezet rossz bánásmódhoz az egészségügyi ellátórendszerben. Mások azt mondták el, hogy munkát vagy albérletet találni is gyakran lehetetlen volt, ha valaki nem beszélt magyarul. Az egyik résztvevő szerint:

"Néhány év elteltével elegendő lett (...) ha nem beszéled a nyelvet, az emberek nagyon gorombák tudnak lenni."

Az interjúalany azt is hozzátette, hogy az első angol szó után az ügyintézők általában „nagyon udvariatlanok” lesznek. A résztvevők jellemzően osztották azt a véleményt is, hogy a nyelvi akadályok gyakran és szükségtelenül rossz bánásmódhoz és társadalmi kirekesztéshez vezethetnek. Az egyik fókuszcsoport-résztvevő elmondta, hogy egy alkalommal, amikor elkérte az egyik tanterem kulcsát az egyetemen, ahol tanult és tanít is, akkor durván megalázták:

"A recepciósnő megnézte a nevemet egy listáról, majd mások előtt kigúnyolt azzal, hogy többször is rosszul ejtette ki a nevemet. A szobában mindenki az arcomba röhögött."

Az állami és nem állami szolgáltatások gyakran csak magyar nyelven érhetőek el, ami a kirekesztettség érzését keltheti. Egy migráns háttérű résztvevő elmondta, hogy a magyar nyelvtudás hiánya gyakran azt eredményezte, hogy a különböző közszolgáltatásoknál „figyelmen kívül hagyták”. Egy másik résztvevő hasonló tapasztalatokról számolt be a „csendes bánásmód” kifejezést használva. Példaként az egészségügyi ellátórendszert hozta fel, ahol előfordul, hogy „nem hajlandóak velem beszélni”. Úgy vélte, hogy ilyen helyzetekben „az emberek nem hajlandók elvégezni a munkájukat” a származása miatt. A nyelvi akadályok megvitatása során néhány résztvevő azt hangsúlyozta, hogy éles különbség van a közszolgáltatások – ahol nagyon nehéz érvényesülni a magyar nyelv nélkül – és például az éttermek és kávézók között, mert az utóbbiakban szinte mindig beszélnek angolul.

Míg a nyelvi akadályok gyakran a társadalmi kirekesztettség érzését eredményezték a résztvevőkben, néha a kirekesztés közvetlenebb formáival is szembe kellett nézniük. Az

egyik résztvevő, aki fogorvosként dolgozik, elmesélte, hogy milyen gyakran került szóba a származása a munkája során: ha nézeteltérésük támadt a betegekkel, akkor gyakran „külföldinek” bélyegezték:

"Akkor azonnal idegen vagy."

Emellett több más területen is megtapasztalta, hogy „idegenként”, vagy „külföldiként” bélyegezték meg, például autóvezetés közben, vagy a munkahelyén („ha valami baj van”), illetve volt, hogy ezt tapasztalta az egyetemi vizsgák során is. Hozzátette azt is, hogy 2015 „fordulópont” volt ebben a tekintetben, utalva a „menekült- és migránsválságra” és a kormány bevándorló-ellenes üzeneteire.

Több fókuszcsoport-résztvevő és interjúalany tapasztalt rasszizmust a külseje miatt nyilvános helyeken, például szupermarketekben, ahol előfordul, hogy a biztonsági őrök követik őket, „mintha lopnának”. Egy egyéni interjú során a már kilencvenes évek közepe óta Magyarországon élő interjúalany először a magyarországi életének pozitív oldalait írta le, de rövid idő után elmondta, hogy szerinte „az emberek eléggé rasszisták” Magyarországon. Azt is hozzátette, hogy „még a gyerekek is, ezt tapasztalom, lefagynak”, amikor meglátják őt.

A fiatal bevándorló anyja számára nagy aggodalomra adott okot, hogy a kirekesztő hozzáállás a kisgyermekét is érinti: "A fiam azt mondta, hogy a többi gyerek csúfolja őt: Kínai! Kínai! És ő nem tudja kezelni az ilyen helyzeteket".

Ugyanő spontán módon – közvetlen kérdések nélkül – egy másik tipikus személyes történetet is elmesélt, amelyben a családját a származásuk, illetve kinézetük miatt megkülönböztették. Egyik nyaralásuk során a gyerekeivel és más rokonokkal együtt ellátogatott egy vidámparkba, ahol a gyerekek dodzsemezni mentek.

Egy idő után tanúja volt annak, hogy más gyerekek szándékosan nekimentek a gyerekei és rokonai dodzsemejének, és azt kiabálták: "Kínai! Üssük el őket!"

Egy másik interjúalany csak burkoltan említette, hogy a migránsok Magyarországon rasszizmust tapasztalhatnak. „Néha szembesülhetünk... ez nem rasszizmus, de...”, majd elmesélte egy muszlim barátja történetét, akinek a férjét nem engedték be Magyarországra, utalva arra, hogy a származása miatt nem engedték be. Hozzátette, hogy „egy ukránnak” talán „több esélye lett volna”.

"Azt hiszem, a bőrszínünk szerepet játszik ebben."

Amikor a résztvevőket arról kérdeztük, hogy szerintük melyek a diszkrimináció és rasszizmus főbb tényezői, gyakran mondták, hogy az egyik legfontosabb ok a politika.

"Propaganda folyik azok ellen, akik Magyarországra jönnek (...) és szerintem ez működik is."

Másoknak hasonló volt a véleményük. Egy másik interjúalany szerint „a kormány részéről nincs érdeklődés” a migráns közösség iránt, nem akarják segíteni őket, sőt, „az összes média és televízió a kormány ellenőrzése alatt áll”, amit „az emberek csak követnek”, és végeredményben „átmossák az emberek agyát”.

4. Szükségletek, korlátok és lehetőségek

A következőkben a migráns közösség rasszizmussal és diszkriminációval kapcsolatos, továbbra is fennálló kihívásait és szükségleteit, valamint a jelenlegi gyakorlatok korlátait fogjuk bemutatni. Az egyéni és fókuszcsoportos beszélgetések résztvevőinek ajánlásait is röviden összefoglaljuk. Az ajánlásokat végezetül a létező jó gyakorlatok (good practices) rövid listája egészíti ki.

Tartósan fennálló kihívások és szükségletek

Az egyéni és fókuszcsoportos beszélgetések során a migráns háttérű résztvevők gyakran spontán módon említették a társadalmi kirekesztés, rossz bánásmód vagy diszkrimináció következő területeit: rendőrség, bevándorlási hivatal, munkahely, oktatási intézmények, egészségügyi ellátás és a bérlakás piac.

A résztvevők közül többen is spontán – anélkül, hogy közvetlenül megkérdezték volna őket a diszkriminatív gyakorlatokról – megemlítették a rendőrséget. Az egyik résztvevő elmondta, hogy amikor kihívták a rendőrséget egy „őrült nő” miatt, aki fenyegette őket, a rendőrök kijöttek, de nem tettek semmit, mert „a rendőrök nem törődnek a külföldiekkel”. Egy másik résztvevő szintén megosztotta a rendőrséggel kapcsolatos rossz tapasztalatait. Elmondása szerint a szomszédságában történt egy fizikai támadás és nemi erőszak kísérlete egy nő ellen, de amikor a rendőrség kijött, és látta, hogy migránsokból álló közösségről van szó, csak annyit mondtak, hogy „senkit sem öltek meg”, és nem tett semmit az ügyben.

Egy másik résztvevőnek ellopták a pénzét a szállodai szobájában, és ezt jelentette a rendőrségen.

“A rendőr gyanút fogott, és három órán át bent tartott a rendőrségen.”

A rendőrségen biztosítási csalással vádolták, és végül abbahagyták a nyomozást, „még a szállodába sem mentek el”.

Egy másik migráns háttérű résztvevő egy „fekete” barátjáról mesélt, akit az utcán megtámadtak és kiraboltak. Amikor ezt jelentette a rendőrségen, a rendőr „bántalmazó” nyelven beszélt hozzájuk, és tört angolsággal azt mondta nekik, hogy „kussolj” és „cigány”.

“A rendőrségtől nem kaptunk segítséget, csak szóbeli megalázást.”

Egy másik terület, amelyet a migráns háttérű résztvevők spontán módon jellemeztek diszkriminatív gyakorlatokkal, az egészségügyi ellátórendszer volt. Több résztvevő beszámolója szerint az egészségügyi rendszer gyakran diszkriminatív módon kezeli a migránsokat és menekülteket, különösen abban az esetben, ha a beteg nem beszél magyarul. Az egyik résztvevő elmondta, hogy nem részesülhet uniós állampolgárságú férje társadalombiztosítási ellátásában, aminek az az eredménye, hogy „általában arra várok, hogy visszamehessek Törökországba”, ha nem sürgős egészségügyi problémája van. Nyilvánvaló, hogy az ilyen stratégiák szükségtelen kockázatvállalással járnak. De elmondása szerint gyakran úgy érzi, hogy nincs más választása, mivel az egyszerű eljárások nagyon költségesek lehetnek a bevándorlók számára: „Egy injekcióért 100 eurót kellett fizetnem”.

A lakhatás szintén olyan terület volt, ahol a résztvevők úgy érezték, hogy a migráns háttérű emberek hátrányos megkülönböztetéssel szembesülhetnek. Több résztvevő említette a lakásbérlet nehézségeit. Egy résztvevő elmondta, hogy „tizenöt háztulajdonost kellett felhívnia”, de egyikük sem adta ki neki a lakását, és hogy „végül csak a Menedéknek köszönhetően” oldódott meg a lakhatási helyzete. Mások egyetértettek ezzel, és elmondták, hogy ők is tapasztaltak elutasítást azért, mert nem magyar nemzetiségűek, illetve, hogy jellemzően hasonló történeteket hallottak migráns barátaiktól. A háztulajdonosok gyakran „azonnal leteszik a telefont”, amikor rájönnek, hogy egy külföldivel beszélnek. Egy másik résztvevő megosztotta a diszkriminációval kapcsolatos történetét. Már szóbeli megállapodást kötött egy bérbeadóval, de másnap, amikor alá kellett volna írniuk a papírokat, nyíltan azt mondták neki, hogy „egy magyar is akarja a lakást”, és elküldték. A résztvevők azt is felvetették, hogy a bérbeadók gyakran magasabb bérleti díjat kérnek, ha migráns háttérű emberek érdeklődnek. Egy interjúalany osztotta azt a véleményt, hogy a migránsokkal „mindig másképp bánnak”, ráadásul a lakásbérleti piac „tele van átverésekkel”.

A bevándorlási hivatal és az állampolgárság megszerzése szintén tartósan fennálló kihívásként jelent meg a beszélgetések során. Az egyik résztvevő, aki kisgyermekként költözött Magyarországra a családjával, elmondta, hogy folyékonyan beszél magyarul, és teljesen beilleszkedett, ennek ellenére a magyar állampolgárság megszerzése „nagyon nehéz”, mert az eljárás gyakran nem átlátható. Elmondta, hogy bár neki sikerült megszereznie az állampolgárságot, a családjából mások – akik pedig hozzá nagyon hasonló helyzetben vannak – nem jártak sikerrel, és nem kaptak hivatalos magyarázatot a kérelmük elutasítására sem.

Egy másik résztvevő megosztotta a nemrégiben szerzett negatív tapasztalatait a bevándorlási hivatalról. „Üvöltöztek velem”, mert az ügyintéző tévesen azt hitte, hogy illegálisan tartózkodik az országban, és „visszadobálta nekem a papírokat”. Más ügyintézőkkel való konzultáció után kiderült, hogy az ügyintéző tévedett, de a megalázó bánásmód addigra már megtörtént.

“Nem emlékszem, mikor aláztak meg utoljára így.”

Hozzátette, hogy már eleve „nagyon nehéz” minden szükséges papírt összegyűjteni a Bevándorlási Hivatalhoz. Végezetül elmondta: „Nem bízom a rendszerben.”

Mások is nagyon kritikusan nyilatkoztak a bevándorlási hivattal kapcsolatban. Az egyik interjúalany elmesélte, hogy neki és családjának „minden évben” meg kellett jelennie, és ez „nagyon stresszes” volt.

“Szüleim még több mint 25 év után sem kapták meg a mai napig a magyar állampolgárságot”.

Azt is elmondta, hogy szerinte a bevándorlási rendszer és az állampolgárság megszerzésének eljárása nem igazságos, mert csak „azok kapják meg gyorsan, akiknek sok pénzük van”.

A résztvevők a foglalkoztatás terén is szembesülnek diszkriminációval. Az egyik bevándorló interjúalany elmesélte, hogy érte nyílt interszekcionális diszkrimináció. Elmondta, hogy „mivel nő, nem magyar” és „liberális értékeket vall”, nem léptették elő a munkahelyén. Akkoriban már nyolc éve dolgozott segédvezetőként, és elmondása szerint ezután a szokásjog alapján elő kellett volna léptetni. Egy utólagos kérdésre azt is elmondta, hogy a „kirekesztéstől” való félelem miatt nem reagált „hivatalosan”, és mert véleménye szerint egy hivatalos panasznak „nagyon csekély esélye” lenne.

Egy másik megkérdezett szerint harmadik országbeli állampolgárként nagyon nehéz munkát találni és munkavállalási vízumot kapni: „a munkahelyek korlátozottak, ha az ember harmadik országbeli állampolgár”, továbbá még ha talál is megfelelő munkát, nehéz munkavállalási vízumot kapni.

Egy egyéni interjú során egy magyar egyetemet is úgy jellemeztek, mint egy olyan helyet, amely ellenséges a bevándorlókkal szemben.

“A külföldi diákokat különálló entitásként kezelik.”

Egy másik fókuszcsoport-résztvevő elmondta, hogy óvodát próbált alapítani, és erre támogatást nyert a helyi önkormányzattól, de később a támogatást váratlanul visszavonták. Amikor érdeklődött a döntésről, azt mondták neki, hogy „közelednek a választások” – tehát az önkormányzat vezetői úgy gondolták, hogy a „migráns” óvodának nyújtott támogatás szavazatvesztéssel járna.

Ajánlások

Az egyéni interjúk és a fókuszcsoportos beszélgetések során mindig megkértük a résztvevőket, hogy mondják el, hogy szerintük melyek a diszkrimináció és a rasszizmus elleni küzdelem leghatékonyabb módjai.

A tanárok és oktatási szakemberek jellemzően extra magyar nyelvtanfolyamokat vagy egy plusz integrációs évet javasoltak. A tanárok és oktatási szakértők gyakran említették a mentorálást is, amelynek keretében minden migráns háttérű gyermek és család kap egy mentort, aki nemcsak a tanulók tanulmányi sikeréért felel, hanem a gyermekek mentális egészségére is figyel. A tanárok, a civil szervezetek aktivistái és a szakértők továbbá a jogi keretek tisztázását is határozottan javasolták.

A résztvevők – köztük a migránsok is – általában véve egyetértettek abban, hogy egy befogadóbb társadalomhoz szemléletváltásra van szükség. Ez utóbbi érdekében több interjúalany szerint a migráns háttérű emberek és a többségi társadalom tagjai közötti társadalmi kapcsolatteremtés – „a másik megismerése” – nagyon hatékony módja az előítéletek leküzdésének. Egy résztvevő hozzátette, hogy fontos lenne, hogy „legalább néhány alkalom” szükséges ahhoz, hogy hatékonyak legyenek az ilyen csoportközi találkozások. Egy másik interjúalany olyan közösségi helyszíneket javasolt, ahol a migráns közösség és a többségi társadalom tagjai kapcsolatba kerülhetnek egymással, példának említett migránsok által rendezett kiállításokat vagy egy „migráns múzeumot”, ahol az emberek megbízható információkat szerezhetnek a Magyarországon élő migráns közösségről. Egy migráns háttérrel rendelkező résztvevő szintén határozottan amellett érvelt, hogy a migráns közösség és a többségi társadalom tagjai közötti kapcsolatteremtés kulcsfontosságú eleme lehet a szemléletváltásnak. Említett egy projektet, amelynek keretében migránsok festményeit állították ki. Hozzátette, hogy akik eljöttek megnézni a kiállítást, azokra szemléletformáló hatással volt a kapcsolat a migráns közösséggel.

Sok résztvevő azonban elsősorban abban értett egyet, hogy az államnak mindenképp szükséges alapvető szolgáltatásokat nyújtania a migráns közösségnek, szolgáltatásokat, amelyek segítik a Magyarországon élő bevándorlók integrációját. Egy önkormányzati dolgozó azt javasolta, hogy hozzanak létre egy hivatalos, állami központi intézményt, beleértve helyi irodákat is, ahová a migránsok segítségért fordulhatnak, ha nehézségeik adódnak az ügyintézésrel vagy a közszolgáltatásokkal kapcsolatban.

A migráns háttérű résztvevők általában egyetértettek abban is, hogy a jobb, befogadóbb oktatási anyagok, amelyek már kisgyermekkoról kezdve magukba foglalnak a migrációval kapcsolatos kérdéseket, hatékonyak csökkentenék a diszkrimináció és a rasszizmus előfordulását. Abban is sokan egyetértettek, hogy toleránsabb politikai diskurzusokra van szükség. Egy migráns háttérrel rendelkező fókuszcsoport-résztvevő a bevándorlókkal szembeni negatív politikai diskurzusok megszüntetését említette, mondván, hogy hasznos lenne, ha „nem lenne kampány a bevándorlók ellen”.

Az egyéni és a fókuszcsoportos beszélgetések során is többször javasolták, hogy a migránsok számára több magyar nyelvtanfolyamot kellene indítani. Mások is amellet érveltek, hogy az iskolákban érzékenyítő, illetve jogtudatosító tanfolyamokat kellene kínálni a gyerekeknek, ugyanakkor ingyenes magyar nyelvtanfolyamokat kellene biztosítani a migráns közösség számára. Mások egyetértettek, hozzátéve, hogy „hivatalos, intézményes nyelvtanfolyamokra” van szükség, mivel „a nyelv a kultúrához való kapcsolódás”.

Egy másik résztvevő szerint a migráció pozitív hatásait a médiában is hirdetni kellene: „mutassuk meg, hogy a külföldiek milyen szolgáltatásokat hoznak Magyarországnak”. Egy interjúalany ugyanezt üzenté; ő is azt javasolta, hogy „el kell mondani az embereknek, miért fontos”, hogy a migránsok Magyarországra költöznek, hogy „mindenki nyer”, és hogy „ugyanazért vagyunk itt”.

Néhány esetben a megkérdezettek és a résztvevők úgy vélték, hogy a szakpolitikai megoldásoknak megvannak a korlátai. Egy interjúalany a diszkrimináció és a rasszizmus elleni szakpolitikai megoldásokat hatástalannak tartotta, azzal érvelt, hogy ezek „nem igazán” segítenek, és „nincs formális megoldás”. Egy másik interjúalany azzal érvelt, hogy a „szankciók és a bírságok” talán működhetnek, de hozzátette, hogy „akkor nem valósul meg valódi változás”. Azt is hozzátette, hogy a különféle „irányelvek” és a „jogállamiság” a „nyugati országokban” működik, de Magyarországon már kevésbé. Mások is azon a véleményen voltak, hogy a szemléletváltás fontosabb: a változás „a kormány és az emberek akaratán múlik”, és „semmilyen szakpolitikai változás nem segít, ha nincs mögötte akarat”.

Az egyik résztvevő elmondta, hogy bár magyar barátai „mindent elismernek”, de „tanult tehetetlenséggel” jellemezhetőek. Ezért azt javasolta, hogy az embereknek „fel kellene ébredniük” és többet kellene „küzdniük”. Azt is elmondta, hogy például az egészségügyi és a rendőrségi dolgozók gyakran „nem profik”, és azt javasolta, hogy egyszerűen „alkalmazzanak hozzáértő embereket”. Ez utóbbi minden „intézményre” igaz, különösen azokra a helyekre, ahol „külföldiekkel foglalkoznak”: „alkalmazzanak több angolul beszélő embert!”.

Jó példák (Good practices)

A részvételi adatgyűjtés során összegyűjtött ajánlások mellett felsorolunk öt jó példát is, amelyek azt mutatják, hogy a hatékony projektek hogyan segíthetik a migránsok integrációját, valamint a diszkrimináció és a rasszizmus elleni küzdelmet.

• **Készségfejlesztés menekülteknek**

A Menedék Egyesület a kezdeményezéssel lehetőséget szeretne teremteni a nemzetközi védelemben részesítettek számára, hogy munkatapasztalatot szerezzenek, új készségeket sajátítsanak el, és ezáltal nagyobb eséllyel találjanak munkát akár az IKEA áruházakban, akár más cégeknél. A program során az érdeklődők magyar tanfolyamon vehetnek részt, illetve lehetőségük nyílik részt venni álláskereső klubokon, amelyek során a Menedék kollégái támogatást nyújtanak többek között az önéletrajzírásban, interjúra való felkészülésben és megismertetik az érintetteket a legfontosabb magyarországi munkajogokkal.

További információ:

<https://www.ikea.com/hu/hu/this-is-ikea/community-engagement/az-ikea-segitseget-nyujt-a-menekuelteknek-a-munkaeropiaci-elhelyezkedesben-pub2c2373f0>

• **Youth Engagement and Sensitization for Refugee Integration and an Inclusive Hungarian Society**

A Magyar Helsinki Bizottság 2022 szeptembere és 2024 augusztusa között valósítja meg a YES projektet (Youth Engagement and Sensitisation for Refugee Integration and an Inclusive Hungarian Society), a terre des hommes Germany támogatásával. A programmal egyrészt Magyarországon élő menekült és bevándorló fiatalokat segítünk, hogy cselekvő résztvevői tudjanak lenni a közösségeiknek és a magyar társadalomnak. Másrészt a magyar fiatalok és tanárok tudatosságát növeljük olyan foglalkozások által, amelyek megértetik velük a menekültek és bevándorlók helyzetét. A YES projekt abból az igényünkből született, hogy Magyarország egyik legsötétebb színben feltüntetett kisebbségét – a menekülteket és a bevándorlókat – bátorítsuk arra, hogy láthatóbbá és egyenlőbbé válásukkal otthonosabban érezhessék magukat Magyarországon.

További információ:

<https://helsinki.hu/en/yes-project-launch-young-refugees-immigrants-hungary/>

• **Az Ukrajnából menekülő gyerekek mentális egészségének támogatása**

A Menedék Egyesület projektjének célja az Ukrajnából érkező gyerekek iskolai integrációjának megkönnyítése, a gyerekek és szüleik mentális egészségének támogatása, valamint azoknak az iskolai szakembereknek a támogatása, akik az Ukrajnából érkező gyerekekkel foglalkoznak.

További információ:

<https://menedek.hu/en/projects/supporting-psycho-social-well-being-ukrainian-children-hungarian-education-system>

• **Tanuló Program**

Az Artemisszió – Interkulturális Alapítvány egy nemzetközi közösséget működtet, a MIRÁ-t. A MIRA tagjai között vannak rövidebb-hosszabb ideje Magyarországon élő külföldiek, valamint a közelmúltban Magyarországra érkezett menekültek is. Ahhoz, hogy a társadalom részének érezhessék magukat, nagyon fontos, hogy gyorsan megtanuljanak magyarul. Néha az angol nyelv is jól jön a szakmai életük megkezdéséhez. Az önkéntes tanárok számára az Artemisszió felkészítő képzést és rendszeres tapasztalatcserét biztosít. Emellett a menekültek és migránsok nemcsak a magyar, angol, hanem más idegen nyelveket (arab, perzsa, spanyol, francia) is gyakorolhatnak kis létszámú tanulócsoportokban és a nyílt Tandem Esteken is. A MIRA önkéntesei korrepetálást is tartanak azoknak, akik jogosítványvizsgát szeretnének tenni.

További információ:

https://artemisszio.eu/mira/en/mit-kinal-a-mira/#_mentorprogram

• **Mentor Program**

Az Artemisszió– Interkulturális Alapítvány által szervezett Mentor Programban az önkéntes mentorok hetente találkoznak migráns háttérű tanítványaikkal, és közösen meghatározott célokért dolgoznak, mint például a magyar nyelv gyakorlása, a város felfedezése és a mindennapi problémák kezelése. A cél, hogy a Magyarországon élő menekültek és bevándorlók megtalálják helyüket és sikeres tagjai legyenek társadalmunknak. A mentorok helyiek, magyarok vagy külföldiek, akik már otthon érzik magukat Magyarországon. Ők tudják, hogyan kell elintézni a különböző ügyeket, például hogyan találjunk orvost, hogyan nyissunk bankszámlát vagy hogyan jelentkezzünk be az óvodába. Tudják, hogy melyek a jó helyek, ahová el lehet menni, ahol meg lehet tanulni gitározni, és nyitottak az újdonságokra.

További információ:

https://artemisszio.eu/mira/en/mit-kinal-a-mira/#_mentorprogram

5. Összegzés

A menedékjogi státusz, a kiegészítő védelem vagy a védelem egyéb formáinak száma 2015–2020 között mindössze 2757 esetet tesz ki. A védett státuszok alacsony száma a szigorú határvédelmi intézkedések következményének tekinthető. A 2022-es népszámlálási adatok alapján a Magyarországon három hónapnál hosszabb ideje az országban élő külföldiek száma 218061 fő. Az országban élő külföldiek aránya nemzetközi összehasonlításban alacsonynak mondható, mindössze az összlakosság 2,09%-át teszi ki.

2020-ban a korábbi egyenlőségi szervet, az Egyenlő Bánásmód Hatóságot beolvasztották az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába. A szakértők szerint a változások nagymértékben korlátozták az állami hatóságok által kínált diszkriminációellenes védelmet (ECRI 2023, 8–9), beleértve a migráns háttérű személyek diszkriminációját is. Hasonlóképpen, egy korábbi, átfogó integrációs stratégiára vonatkozó tervet is töröltek a magyar hatóságok, így jelenleg nem létezik a migránsokra vonatkozó integrációs stratégia. Az elmúlt években további integrációs politikai programokat is töröltek.

A tanulmányok azt mutatják (Messing és Ságvári 2019; Barna és Koltay 2019), hogy a magyar válaszadók nagy valószínűséggel negatívan viszonyulnak általában a migrációhoz, és nagy valószínűséggel aktívan elutasítják a Magyarországra irányuló migrációt is. A tanulmányok azt is kiemelik, hogy miközben a magyar válaszadók migránsokkal szembeni feltűnően negatív attitűdjéhez számos tényező járul hozzá – a migránsok alacsony száma, ebből következően a migránsokkal kapcsolatos ismeretek, tapasztalatok és kapcsolatok alacsony szintje, valamint a magyar társadalmat jellemző általánosan alacsony bizalmi szint – a migránsokkal szembeni ellenséges attitűdöket magyarázó egyik legfontosabb tényezőként a magyar kormány 2015 óta folytatott migránsellenes retorikáját lehet kiemelni.

A részvételi adatgyűjtés során a szakértők, az önkormányzati alkalmazottak és a civil szervezetek aktivistái közös véleménye az volt, hogy a kormány nem nyújt olyan szolgáltatásokat és forrásokat, amelyek elősegítenék a migráns közösségek integrációját. Ebben a helyzetben a civil szervezeteknek vagy az önkormányzati fenntartású intézményeknek gyakran olyan szolgáltatásokat kell nyújtaniuk, amelyek állami feladatoknak tekinthetőek, mint például integrációs tanfolyamok, magyar nyelvtanfolyamok, szociális munka, jogi tanácsadás, a rászoruló migránsokat segítő és irányító központok, lakhatási programok, átmeneti szállás, segítség a munkakeresésben és jogi segítségnyújtás.

A tanárok és oktatási szakértők mind egyetértettek abban is, hogy a „felülről” érkező segítség és irányítás hiánya szinte lehetetlenné tette, hogy az iskolákban inkluzív környezetet szervezzenek a migráns háttérű gyermekek számára. Ezen túlmenően a

külföldi diákok integrációjának legfőbb akadályaként gyakran a szabályozási korlátokat tekintették. Másrészt a jogi keretrendszer kaotikus jellege is szükségtelenül akadályozza a tanárok munkáját. Mivel a migráns gyermekekre vonatkozó jogszabályok gyakran ellentmondásosak és rosszul meghatározottak, az ebből eredő bizonytalanság gyakran akadályozza az oktatási intézményeket abban, hogy új, inkluzív gyakorlatokat kezdjenek, mert félnék az esetleges szankcióktól.

A migránsok mindennapi tapasztalataival kapcsolatban az egyik leggyakoribb vélemény az volt, hogy a magyar nyelvtudás hiánya gyakran eltérő bánásmódot eredményez. A nyelvi akadályok gyakran eredményeznek nem megfelelő szolgáltatásokat. A rasszizmus és a társadalmi kirekesztés különböző helyzetei szintén gyakori tapasztalatai voltak az egyéni és fókuszcsoportos beszélgetéseinken résztvevő bevándorlók és menekültek számára. A kutatásunkban résztvevő bevándorlók és menekültek számos személyes történetet hoztak fel a társadalmi kirekesztésről, rossz bánásmódról vagy diszkriminációról, beleértve a legkülönbözőbb területeket: rendőrség, bevándorlási hivatal, munkahely, oktatási intézmények, egészségügy és a bérlakáspiac. Ezek a személyes történetek néha nyílt diszkriminációról is beszámoltak.

Részvételi adatgyűjtésünk során arra is megkértük a résztvevőket, hogy javasoljanak megoldásokat a diszkrimináció és a rasszizmus ellen. Az egyik leggyakrabban említett javaslat a migráns közösségek és a többségi társadalom tagjai közötti kontaktusok létesítése volt. Javasolták továbbá a befogadóbb oktatási rendszer kialakítását is. Több segítség az állami hatóságok részéről – magyar nyelvtanfolyamok, extra integrációs évfolyam az iskolákban, segítő központok a migránsoknak stb. – ezeket a kérdéseket a kutatásunkban résztvevők többsége szintén alapvető fontosságúnak tartotta. Jellemző vélemény volt továbbá, hogy a migráció kérdését nem szabad átpolitizálni.

Hivatkozott irodalom

Barna, Ildikó and Koltai, Júlia. (2019). Attitude changes towards Immigrants in the turbulent years of the 'migrant crisis' and anti-immigrant campaign in Hungary. *Intersections. East European Journal of Society and Politics*, 5(1).

ECRI jelentése Magyarországról. (Hatodik ellenőrzési ciklus). Elfogadva 2022 december 6. Közzététel 2023 március 9. Council of Europe, March 2023

Vera Messing and Bence Ságvári (2019): Still divided but more open. Mapping European attitudes towards migration before and after the migration crisis. Friedrich Ebert Stiftung.

City for Everybody - Building Responsible Action for Inclusive Local Communities (CIFER)

National report – Hungary

Authors:

Zsuzsa László, Tamás Kohut

1. Introduction

The present national report was prepared by Menedék – Hungarian Association for Migrants within the European Union funded CIFER project. The conceptualization and criteria of the national report were defined in agreement with the project partners. The present report summarises Hungary’s main legal and institutional framework related to migration and anti-discrimination policies, as well as local practices and experiences concerning people with migrant backgrounds living in Budapest. These experiences include the needs, limitations and opportunities migrant communities face in their everyday lives. The experiences of the migrant community are based on the participatory data collected by Menedék with qualitative methods (individual interviews and focus group discussions with migrants, experts, municipality employees, teachers and CSO members). Regarding the migrant community, Menedék had a specific focus on non-European immigrant families with young children, racialized immigrants, and refugees or young immigrants in refugee-like situations.

As the latest European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) report states, Hungary can be characterized as a transit country for migrants and refugees (ECRI 2023, 27). In 2015, during the so-called “refugee and migrant crisis”, a high number of asylum seekers entered Hungary (177.135 people). This is an extremely high number in comparison with the remarkably low number of asylum status, subsidiary protection or other forms of protection that were granted between 2015–2020, amounting to only 2757 cases (ECRI 2023, 27). One of the main factors behind the low number of protected statuses are the strict border measures that Hungary adopted after 2015.

At the time of the 2022 census, the number of foreigners living in Hungary for more than three months was 218,861.⁴ The proportion of foreigners living in the country is low by international standards. According to Eurostat data, foreigners living in Hungary represent 2.09% of the total population, far below the EU average (8.39%).https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_pop2ctz__custom_8514866/default/table?lang=en⁵ The spatial distribution of foreigners living in Hungary for more than three months is not even,

with the highest proportion of non-Hungarians living in the capital, Budapest (5.83%).⁶ There are also significant spatial differences in Budapest. At the time of the 2022 census, the number of foreigners living in the capital for more than three months was 98,319. The largest numbers of foreigners were living in two Budapest districts, districts VI and VII (8790 and 8740 respectively).

Regarding state efforts aiming at combatting discrimination in Hungary, it is notable that in 2005 the Act on Equal Treatment and Promotion of Equal Opportunities established the Equal Treatment Authority, which was “the designated equality body for combating discrimination in all sectors and on all grounds” (ECRI 2023, 7). The ECRI report at the time praised the Equal Treatment Authority and concluded that its legislative framework was in line with its recommendations. However, in 2020 the Hungarian government, without consulting stakeholders or the Authority itself, abolished the Equal Treatment Authority and merged into the Office of the Commissioner for Fundamental Rights. According to experts, the changes greatly limited the protection against anti-discrimination offered by state authorities (ECRI 2023, 7–8), including discrimination against people of migrant backgrounds.

⁴ <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/#/table/WBS005/N4lgFgpgghgJiBcBtEBBAMmIBZACgfQDUAmEAXQBoQBnASxggWQBUBRAJQFU08BxFgeQDMZSIQgBjAC40A9gDtGIJgEksLPDnbL->
[AEReGAZiQA2kiACcQCUAGsacuPBBYoABxCUIcyeZoQrSMYq6pps2nrktvaQIADKEJleIABuUMYArv6KRAAMRCSUuQC MRWQAvhTM7Fy8AsKRIHYOCHEJSakZwUggABlcJIJfUW5QxxEJWMTBb3jRfWz-aWUffkzq0QLq4LLi4Lr44JbHDu7ftS HO8f7Zyf5Y vXOw7L8kkFeTI6ji4hAVRZpOeKJSgdTIBZA6FhJNj8JKxADSSRQTCSADE2EIIgJKAASNBjHCEygsWJJABCMMosWpvSxIAPGxdJYJALA4eH4TB6SQ4KfHhFh5MoHGRICYDJAePhIAAwnzSRw2NzeUkWMzKChMWqITktSAOKKQBTPdh1Dz9fK8UkCLbKMoHSBINLEdKsM7YgBNiKsAAKRwSQDcqu-pw-uU7JQsWUeqS_HIdKteA4eORH1IHZKQA](https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/#/table/WBS005/N4lgFgpgghgJiBcBtEBBAMmIBZACgfQDUAmEAXQBoQBnASxggWQBUBRAJQFU08BxFgeQDMZSIQgBjAC40A9gDtGIJgEksLPDnbL-)

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_pop2ctz__custom_8514866/default/table?lang=en

⁶ Although the Hungarian Central Statistical Office did not publish the data for Budapest districts, Telex, an independent online news portal, was able to obtain the data through a data request. For a summary of the data, see: <https://atlatszo.hu/adat/2023/11/17/jelentosen-nott-de-europaban-igy-is-alacsonynak-szomit-a-hazankban-elo-kulfoldiek-szama/>

2. Institutional framework

National legal framework and institutions regarding discrimination

As mentioned above, the Equal Treatment Authority was abolished as a separate equality body and merged into the Office of the Commissioner for Fundamental Rights. It is notable that the abolishment of the authority was voted on in December 2020, with the changes effective as of January 2021. The fast-track legislation happened during a “state of danger” that the Hungarian government declared because of the Covid 19 pandemic (ECRI 2023, 7).

The abolishment of the Equal Treatment Authority and its merger with the Office of the Commissioner for Fundamental Rights also created two sets of rules and two sets of official proceedings, that can be confusing for victims of discrimination. Victims of discrimination, when filing a complaint, can now choose two types of official proceedings: one inherited from the former Equal Treatment Authority, with clear deadlines, possible fines, legally binding sanctions, and judicial review, and another proceeding based on the law regulating the Office of the Commissioner for Fundamental Rights, whereby neither deadlines, nor legally binding sanctions are available (ECRI 2023, 7–8). Thus, the same institution now may judge cases of discrimination on different set of rules, effectively not providing the same protection to victims. As the ECRI report notes, the sudden changes and the chaotic legal framework “has left victims in confusion as to where, when and how they should come forward, thereby making their access to justice less effective”, especially since “there was very limited awareness among the population about the current institutional framework and available remedies”, as “to date, no information campaign for the wider public has been organised to explain the scale of change or related practicalities” (ECRI 2023, 8). Moreover, the country-wide network of so-called “equal treatment consultants” was also abolished. While equal treatment consultants first and foremost assisted victims of discrimination in litigation procedures, they were also responsible for the prevention of discriminatory practices. Lastly, the merging of the Equal Treatment Authority into the Office of the Commissioner for Fundamental Rights also resulted in limiting the access of the former Authority’s publications, surveys and its numerous case-laws on the website of the Office of the Commissioner for Fundamental Rights (ECRI 2023, 8).

Therefore, it is not surprising that ECRI advises that the anti-discriminatory rules and procedures of the Office of the Commissioner for Fundamental Rights should be brought into line with its comprehensive policy recommendations. ECRI also recommends that the concerned state actors initiate an awareness-raising campaign about the available support to victims of discrimination. Finally, ECRI also underlines that state institutions

addressing discrimination should “receive the necessary financial and staffing resources to carry out their mandates adequately” (ECRI 2023, 8).

Integration policies

Before the 2015 “refugee and migrant crisis”, the Hungarian authorities planned to adopt a Migration Strategy aiming for a comprehensive integration strategy for migrants. However, the Hungarian authorities have not acted on this plan, thus currently there are no integration strategies for migrants in place. Moreover, in 2016 an integration policy for beneficiaries of international protection (i.e., refugee status and subsidiary protection), consisting of a monthly cash allowance and financial support for school enrolment and housing, was also cancelled. Since then, in principle, beneficiaries of international protection are entitled to the same rights as Hungarian citizens, however, administrative difficulties often greatly curtail them from exercising their rights (ECRI 2023, 27).

While state integration policies were cancelled in 2016, support for beneficiaries of international protection were partly held afloat by an informal agreement between the state and CSO and church-based actors, whereby integration support programs were mostly financed by the EU Asylum, Migration and Integration Fund (EU AMIF). However, in 2018 the Hungarian government cancelled its cooperation with the EU AMIF and stopped issuing calls for the integration of migrants (ECRI 2023, 28).

Like state policies, the care provided to refugees and persons granted subsidiary protection by the Hungarian authorities is also considered inadequate. For instance, refugees and persons granted subsidiary protection must stay in a reception area for 30 days following their recognition, for administrative reasons. Another example for the limited support refugees and persons granted subsidiary protection receive is the period for accessing to health care, which in 2016 has been shortened to only six months (ECRI 2023, 28).

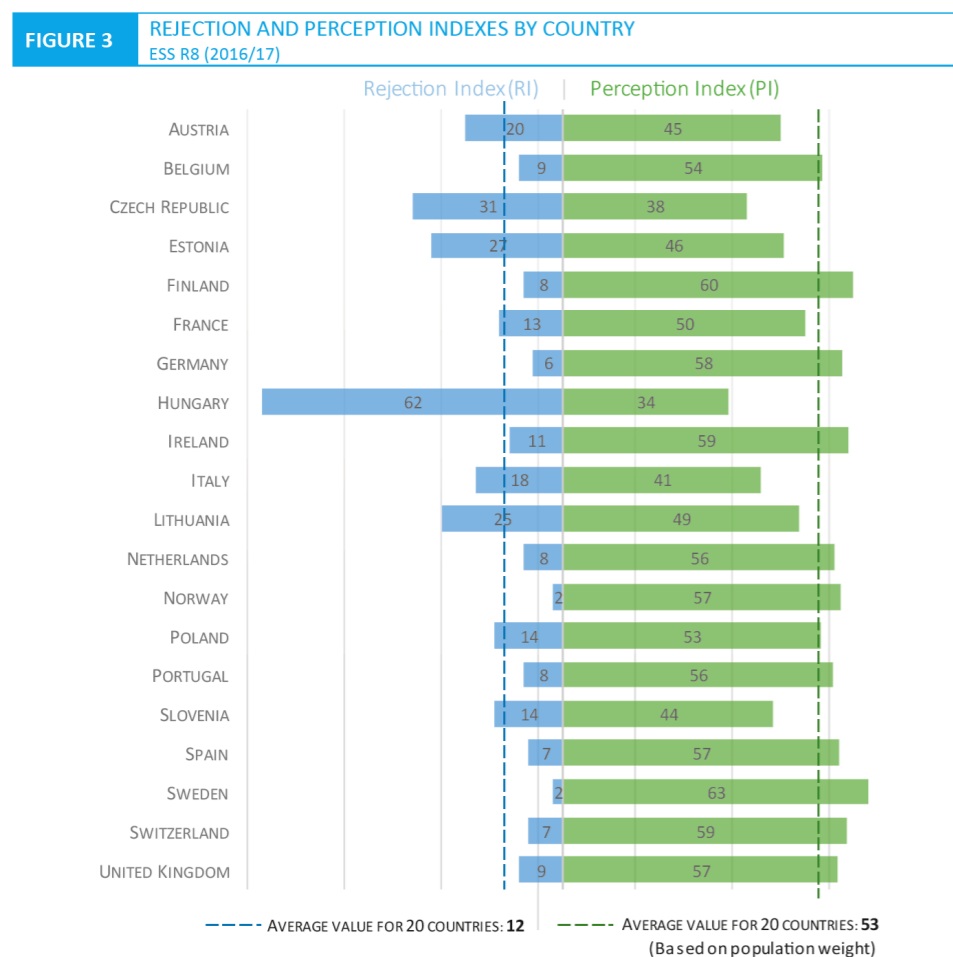
Attitudes towards people with migrant backgrounds

In their study, Messing and Ságvári (Messing and Ságvári 2020) measure attitudes towards migrants in various European countries, based on the data collection of the European Social Survey. While in the present report the focus is on the attitudes of the Hungarian population, making a European Union wide comparison helps to interpret the national findings in a European context.

Messing and Ságvári rely on the well-established ABC model of attitudes in their study, whereby the individual attitudes are conceptualized and measured according to the

affective, behavioural and cognitive dimension of attitudes. When measuring attitudes towards migrants, the authors rely on the behavioural and cognitive component. The behavioural component was measured by the question “To what extent do you think [country] should allow people from poorer countries outside Europe to come and live in this country?”. The cognitive component was measured by two questions, one on the material side: “Would you say it is generally bad or good for [country]’s economy that people come to live here from other countries?”, the other measuring the symbolic element of this dimension: “Would you say that [country]’s cultural life is generally undermined or enriched by people coming to live here from other countries?”. From these questions the authors developed two indexes, the Perception Index of migrants (cognitive dimension), and the Rejection Index (behavioural dimension).

Figure 1. Adopted from Messing and Ságvári (2019. p. 12)

The Perception Index shows that the perception of migration in the twenty countries surveyed in 2016–2017 is on average neutral (score of 53), meaning that respondents perceived broadly as many advantages as disadvantages to migration. More countries

have a positive (55+) perception of migration (ten countries altogether) than countries that have a negative perception of migration (four countries score below 45). The lowest score on the index – i.e., the most negative perception of migration – belongs to Hungary, its result of 34 is by far the lowest among the twenty European countries.

It is also striking that at the time of the European Social Survey data collection, Hungary recorded the highest score on the Rejection Index among the twenty European countries involved in the survey. The Rejection Index measures the behavioural dimension, signifying a policy approach of the respondents. Therefore, it is noteworthy that Hungary scored 62, while the second highest score belongs to the Czech Republic at 31, and the average value for the twenty countries is only 12.

Apart from the fact that Hungarian respondents were the most likely to harbour negative attitudes towards migration in general and that they were by far the most likely to actively reject migration to Hungary, it is also worth underlining that negative attitudes towards migrants were much less likely to translate into behavioural attitudes in other countries. The authors of the study argue that „the strength of norms as set by political and public discourse is decisive in determining the degree to which negative attitudes are transformed into explicit rejection and exclusion” (Messing and Ságvári 2019, 13). Indeed, the study later concludes that while many factors contribute to the remarkably negative attitudes towards migrants among Hungarian respondents – a low number of migrants, therefore a low level of knowledge, experience and contact with migrant, together with a generally low level of trust characterizing Hungarian society – the hostile attitudes towards migrant are equally related to anti-migrant rhetoric of the Hungarian government since 2015. “This propaganda includes elements of false public consultation with manipulative questions supporting widespread beliefs, multiple and extensive publicity campaigns explicitly raising fear of migrants, and extremely intense and hostile government discourse and media coverage of migrants by pro-government media” (Messing and Ságvári 2019, 18).

Other studies also underline the effect of the Hungarian government’s anti-migration rhetoric have had on the attitudes towards people with migrant backgrounds. In their study, Barna and Koltai analysed survey data collected in Hungary before and after the 2015 “refugee and migrant crisis”, focusing on party preferences as well (Barna and Koltai 2019). While respondents’ attitudes towards people with migrant backgrounds worsened between 2012 and 2017, the authors also found different reactions of government and opposition supporters. The fact that government supporters’ attitudes deteriorated more than those of the opposition supporters, means that the government’s anti-migration campaign was a major factor in shaping the attitudes related to migration: “either a party’s sympathizers are more sensitive to its messages than non-supporters, or those who resonated more with the message of the anti-immigration campaign became Fidesz supporters [government supporters] and those who did not stopped supporting the party” (Barna and Koltai 2019, 64).

3. Local practices and experiences

In the followings we present the experiences of immigrants at the local level based on our research. Our aim is to provide a comprehensive analysis of our topic by complementing the legislative framework and policies with actions and behaviours observed “on the field”. First, we identify key local actors that work on tackling racism and xenophobia or who are regularly in contact with migrant communities, including teachers, educators, municipality workers, experts, and CSO activists. We focus on identifying and evaluating discriminatory practices at the local level. Conversely, anti-racist and anti-discrimination practices will also be assessed. Finally, this section will also address migrant communities’ experiences of everyday life to evaluate interpersonal relations and trends between host and migrant communities.

Participatory data collection

In the present national report, the everyday experiences of immigrants living in Budapest and the issues of exclusion, racism and discrimination they may face are based on the participatory data collection conducted by Menedék – Hungarian Association for Migrants in the summer and fall of 2023. As the CIFER project addresses sensitive topics and takes interest in vulnerable groups, each partner agreed to abide by a detailed set of ethical guiding principles throughout the research process.

As part of the participatory data collection, Menedék organised ten individual interviews and five focus group discussions with various participants during June, July and September 2023. The ten individual interviews consist of five people with migrant backgrounds and five interviews with various experts working in the field of migration. The five focus group discussions reached thirty participants. Half of the participants were people with migrant backgrounds and half of them were various experts, CSO activists, teachers and municipality workers who have first-hand experience with immigrants through their work. Regarding participants with migrant backgrounds, they were carefully chosen to achieve diversity of migratory life experiences and to include the target groups pledged in the proposal. The participants with migrant backgrounds consisted of a number of south Asian migrants, some of whom arrived in Hungary as refugees. Besides, a significant number of migrants with backgrounds in the Middle East attended the discussions, as were participants from Eastern or South-Eastern Europe and sub-Saharan Africa. Many participants with migrant backgrounds were also parents with small children.

The interviews and focus group discussions were either in Hungarian (mostly in the cases of experts, municipality workers and teachers) or in English (in most cases of people with migrant backgrounds). As both the researchers and the research participants with migrant

backgrounds usually spoke English, there was no need for translators. Only during one focus group discussion was it necessary to occasionally switch between English and Hungarian, or to ask participants to help to translate a few expressions into their mother tongues. The individual interviews typically lasted between 45 and 70 minutes, while the focus group discussions normally took around 80–90 minutes. During both the individual and group interviews, participants were generally very open to the discussions, and in most cases, they were interested in the topics of the interview, moreover, they were often also familiar with the subjects that the interview or focus group guide raised. It often happened that the participants stayed on after the previously agreed time even after the end of the discussion.

While the individual and focus group discussions were perceived as a success, limitations of qualitative methods used in the research should be underlined. Conducting interviews and focus groups are dependent on the willingness and availability of various people. Besides, participants from specific groups or communities can be more difficult to reach, thus creating the risk of excluding valuable insights and perpetuating pre-existing biases. Therefore, the findings of the participatory data collection should not be generalized.

Local actors: tackling discrimination and racism

One area, where local actors are regularly in contact with migrant communities and whose work inadvertently can include tackling racism and xenophobia, are teachers who work in schools with high percentages of children with migrant backgrounds. Since Menedék focuses on migrants with small children in the CIFER project as a specific target group, we thought it was especially important to include the perspective of teachers and education experts during the participatory data collection. Therefore, we organised a separate focus group discussion for this aim, inviting ten teachers and educational experts, all of whom had work experience with children of migrant backgrounds.

As a warm-up question, and to see whether the participants spontaneously brought up our research topics, we asked the teachers and educational experts to name positive and negative things about their work with the migrant community. Since all participants were absolutely committed to provide an inclusive environment and effective solutions to the needs of children with migrant backgrounds, it was not surprising to hear about many positive sides of their work. However, the main aim of the focus group discussion was evident to every participant, and soon after the warm-up rounds the conversation turned to the difficulties and obstacles that teachers and educational experts faced during their work.

All teachers agreed that a lack of help and direction from “above” made it nearly impossible to organise inclusive environments in schools for children with migrant

backgrounds. Moreover, regulatory constraints were often seen as the main obstacles in the integration of foreign students. For example, many participants argued that children with migrant backgrounds should be offered an extra “integration year” where they can fast-track learn Hungarian language and culture, to later be able to learn parallel with their Hungarian classmates. However, the existing legal framework explicitly do not allow the provision of such extra years, therefore children with migrant backgrounds often lag behind their peers in their studies from the very first day.

The participants generally agreed that instead of an integration year, offering “Hungarian as a foreign language” to foreign students could be the next best solution. However, the lack of qualified teachers and the lack of resources often mean that these courses are also missing from the curriculum. In some cases, the school leadership was also against offering Hungarian as a foreign language. One teacher said she wanted to attend a training course voluntarily, in her free time, where she could have learned the subject of Hungarian as a foreign language, but the headmaster of her school – who had to give permission – rejected her application.

Participants agreed that children's families also often needed help with basic administrative tasks, such as enrolment at schools. Since the state offers no such services, it is often the teachers themselves who voluntarily do these anti-discriminatory tasks, or CSOs, such as the Menedék Association. At another focus group discussion, one municipality worker, who was working at a municipality-run day-care centre with a high percentage of children with migrant backgrounds, also underlined that since many families did not speak Hungarian, their institution had to find ways to help them with enrolment and other administrative tasks.

Indeed, one common view among experts, municipality employees and CSO activists was that the government simply fails to provide services and resources that would better integrate or help the migrant community. In this scenario, the CSOs or municipality-run institutions often had to offer services that should have been the tasks of state institutions, such as integration courses, Hungarian language courses, social work, legal advice, centres helping and directing migrants in need, housing programs, temporary shelter, help to find employment, and legal help. A head of a municipality-affiliated shelter for homeless people also said that she felt they needed to provide many extra services to the Ukrainian Roma refugee families, since they received no state support. A similar pattern of opinions emerged from individual and focus group discussions: participants all mentioned that they did not mind the extra work but thought that what they could provide was often not sufficient.

Teachers also mentioned that another factor that ultimately lead to the discrimination was the chaotic nature of the legal framework. As the regulations concerning migrant children were often contradictory and ill-defined, schools and teachers could never be sure whether their practice were legal. The uncertainty often hindered educational institutions from starting new, inclusive practices because of the fear of potential sanctions.

Migrant communities' experiences of everyday life

Regarding the everyday experiences of people with migrant backgrounds, participants of the individual and focus group discussions generally agreed that not speaking Hungarian often resulted in different treatment. The language barrier, for instance, frequently meant inadequate provision of services in public and non-public domains alike. Participants also generally agreed that the language barrier often lead to their mistreatment in the health care system. Others said that finding a job or an apartment to rent was also often impossible if someone did not speak Hungarian. One participant told that:

“After a couple of years, I felt fed up (...) if you don't speak the language, people can be very rude.”

She also added that after the first English word public service administrators usually turn “very rude”. The participants also typically shared the opinion that the language barrier often and unnecessarily led to mistreatment and social exclusion. One participant said that once she asked for the keys for a classroom at the university where she studied and teaches and got humiliated:

“The receptionist looked up my name from a list and then made fun of me in front of others by repeatedly mispronouncing my name. Everyone in the room laughed at my face.”

Public and non-public services alike are often available only in Hungarian leading to feelings of exclusion. One participant with migrant background said that not speaking Hungarian often resulted in “being ignored” at various public service providers. Another participant described similar experiences with the expression of “silent treatment”. She brought up the health care system as an example, where it happens that “they refuse to talk to me”. She thought that in such situations “people refuse to do their jobs” because of her background. While discussing the language barrier, some participants shared the opinion that there is a stark difference between public services – where it is very hard to succeed without the Hungarian language – and for example restaurants and cafés – where English is usually spoken.

While the language barrier often resulted in feelings of social exclusion among participants, they sometimes also had to face more direct forms of exclusion. One participant, who works as a dentist, described how often her background was brought up during work. She said that patients often branded her a “foreigner” in case they had a disagreement.

“Then immediately you are a foreigner.”

Additionally, she experienced being labelled as a “foreigner” in several other domains, while driving a car, in her workplace (“if something goes wrong”), and during her university

exams as well. She also added that 2015 was a “turning point” in this regard, referring to the “refugee and migrant crisis” and the government’s harsh, negative portrayal of immigrants.

A number of participants also experienced racism because of their looks (e.g. slightly darker complexion) in public places such as supermarkets, where they were occasionally followed by security guards “like you are shoplifting”. During an individual interview, the interviewee was first describing the positive sides of her life in Hungary, but after a short while, she said that in her opinion “people are quite racist” in Hungary. She also added that “even children, I experience it, they freeze” when they see her.

“A great concern for the young migrant mother was that such attitudes affected her young children as well: “my son told me that the other children call him names: Chinese! Chinese! And he cannot deal with such situations”.

She also told spontaneously – without direct questions – another typical personal story of her family being treated differently because of their background. While they were on vacation, she, together with her kids and other relatives visited a theme park, where the children went for a ride in bumper cars.

After a while she witnessed other kids deliberately bumping into her children’s and relatives’ bumper cars, shouting “Chinese! Let’s ram them!”

Another interviewee only implicitly mentioned that migrants could experience racism in Hungary. “We can sometimes face… it is not racism, but…”, and then he told a story of a Muslim friend, whose husband was not allowed into Hungary, implying that he was denied entry because of his background. He added that “a Ukrainian” maybe had “more chance”.

“I think our skin colour plays a role.”

When asking the participants what they thought the main factors behind discrimination and racism were, they often told that one of the major causes was politics.

“There is propaganda against people who come” to Hungary, “and I think it actually works”.

Others agreed, adding that there is a “lack of interest from the government” in helping the migrant community, and “all the media and TVs are under control of the government”, and “people just follow”, and “they are washing the brains of the people.”

4. Needs, limitations and opportunities

This section aims to identify potential next steps for countering racism, xenophobia and discrimination. This includes but is not limited to the persisting challenges and needs of the migrant community in relation to racism and discrimination, as well as the limitations of current practices. By summarizing the recommendations of individual and focus group discussion participants, we aim at identifying opportunities for further improvement at the local level. These recommendations are complemented by a brief list of good practices.

Persisting challenges and needs

During the individual and focus group discussions, participants with migrant backgrounds often spontaneously mentioned the following areas of social exclusion, mistreatment, or discrimination: police, immigration office, workplace, educational institutions, healthcare, and the rental housing market.

Participants spontaneously – without directly asking them about discriminatory practices – mentioned mistreatment by the police. One participant claimed that when they called the police because of a “crazy woman” who was threatening them, the police came but did nothing, because, in her telling, the “police don’t care about foreigners”. Another participant also shared her experience about the police. In her telling, there was a physical attack and attempted rape against a woman in her neighbourhood, but when the police came and saw that they were a community of migrants, the police only said, “nobody got killed” and did nothing about the case.

Another participant had her money stolen from her at her hotel room, and she reported it.

“The police officer got suspicious and kept me three hours at the police station.”

She was accused of insurance fraud, and at the end the police did not investigate, “not even went to the hotel”.

Another participant with migrant background told a story of a friend, a “black person”, who was attacked and robbed. When reporting this to the police, the police officer used “abusing language”, telling “shut up”, “gypsy” in broken English.

“We received no help but verbal abuse from the police.”

Another area that participants with migrant backgrounds spontaneously characterized with discriminatory practices was the health care system. The health care system, in the

accounts of several participants, often treats migrants and refugees in a discriminatory manner, especially in case the patient does not speak Hungarian. One participant said that she cannot benefit from her EU-citizen husband's social security, and the result is that "I am usually waiting for going back to Turkey" in case she has a non-emergency health issue. Obviously, such strategies involve unnecessary risk taking. But she said she often felt she had no other choice as simple procedures can be very costly for migrants: "For one injection I had to pay 100 Euros".

Housing was also a domain in which participants felt that people of migrant background face discrimination. More than one participant mentioned the difficulty of renting an apartment. One participant said that she had to "call fifteen house owners" but none of them rented their apartment to her, and that "in the end only because of Menedék" was her housing situation solved. Others agreed and shared that they also experienced rejection because of them not being ethnic Hungarians, and that they heard similar stories from migrant friends. Usually house owners "hang up right away" when they realize that they talk to foreigners. Another participant shared her story of discrimination. She already had a verbal agreement with a landlord, but the next day, when they should have signed the papers, she was told explicitly: "a Hungarian also wants the apartment" – and she was sent away. Participants also suggested that landlords often ask for higher rents if people with migrant background are interested. An interviewee shared the opinion that migrants are "always differently" treated, moreover, the house rental market is "full of scams".

The immigration office and obtaining citizenship also came up during the discussions as persistent challenges. One participant, who moved to Hungary with her family as a small child and she spoke fluent Hungarian and felt absolutely integrated. Still, she said that obtaining Hungarian citizenship is "very difficult" and one cannot be sure how to proceed. She said that although she received citizenship, others from her family – who are in very similar situations – did not, and they received no official explanation for the rejection of their applications.

Another participant shared her recent experience about the immigration office where she was mistreated. She was "being yelled at", because the administrator mistakenly thought that she was illegally in the country, "throwing papers back" to her. After a consultation with other administrators, it turned out that the administrator was wrong, but the damage was already done.

"I can't remember the last time I was humiliated like that."

She added that it is already "really hard" to collect all the necessary paperwork before going to the immigration office. She concluded: "I don't trust the system." Others were also very critical of the immigration office. One interviewee said that she and her family had to appear there "every year", and that it was "very stressful".

"Even after more than 25 years my parents still to the present day have not received Hungarian citizenship."

She also told me that she thought the immigration system and the procedure of acquiring citizenship was not fair, because only "the ones who have a lot of money get it quickly".

Participants also faced discrimination in employment. One interviewee with a migrant background shared her story of intersectional discrimination. She said that "being woman, non-Hungarian" and having "liberal values" stopped her from getting a promotion in her coaching career. At the time, she had been working as an assistant coach for eight years, after which she said she should have been promoted. After a follow-up question, she said that she did not react "formally" because of fear of "exclusion" and because of the "low-low chance of success" of an official complaint.

Another interviewee said that it was very difficult to find a job and receive a working visa as a third country national (TCN): "jobs are limited if you are a TCN". She said that even when finding a suitable job, it is hard to get a working visa.

During an individual interview a Hungarian university was also described as a place that is hostile to immigrants.

"Foreign students are treated like a separate entity."

Another participant told that while trying to establish a kindergarten, he won a grant from the local municipality, but later the grant was unexpectedly cancelled. When inquiring about the decision, he was told that "election is coming up", meaning that the leaders at the municipality thought that a grant for a "migrant" kindergarten would translate to a loss of votes.

Recommendations

During the individual interviews and focus group discussions, we always asked the participants to share their recommendations about the most effective ways to combat discrimination and racism.

Teachers and educational experts suggested extra Hungarian language courses or an extra integration year for children with migrant backgrounds. Teachers and educational experts also recommended mentoring, whereby every child and family with migrant backgrounds is provided with a mentor who is responsible not only for the educational success of the students, but who also considers the mental health of the children. Furthermore, the clarification of the legal framework was also strongly recommended by teachers, CSO activists, and experts.

Participants in general – including migrants as well – also broadly agreed that attitudinal change is necessary for a more inclusive society. For the latter to happen, several interviewees said that social contact between people with migrant backgrounds and members of the majority society – “to get to know the other” – is a very effective way of combating prejudices. One participant added that it was important to have “at least a few occasions” for such encounters. Another interviewee recommended social settings where members of the migrant community and the majority society could have contact, such as exhibitions by migrants or a “migrant museum”, where people could acquire reliable information about the migrant community living in Hungary. One participant with a migrant background also strongly argued that contact between the migrant community and the members of the majority society is the way to change attitudes. She mentioned a project in which paintings by migrants were exhibited, and those who came to see the exhibition were greatly impacted.

However, many participants above all agreed that the state should first and foremost provide the basic services that would help the integration of immigrants living in Hungary. One municipality worker recommended that an official, state-run central institution should be set up, including local offices where migrants could turn for help when having difficulties with administrative issues or public services.

Participants with migrant backgrounds generally agreed that better, more inclusive education materials, from an early age, focusing on issues related to migrants, would be effective against discrimination and racism. They also broadly agreed that more tolerant political discourses were necessary. One participant with migrant background called for ending negative political discourses against immigrants, saying that it would be helpful if there was “maybe no campaigning against immigrants”.

During the individual and focus group discussions alike, the topic of offering more Hungarian language courses to migrants was also repeatedly recommended. Others also argued that sensitivity/awareness courses should be offered to children at schools, while at the same time free Hungarian language courses should be provided to the migrant community. Others agreed, adding that “official, institutional language courses” are needed, as “language is connection to the culture”.

Another participant also said that the positive effects of migration should be advertised in the media: “show the services that foreigners bring to Hungary”. One interviewee had the same message: she also recommended that it is important to “tell people why it is important” that migrants are moving to Hungary, that “everybody wins” and that “we are here for the same thing”.

In a few cases, interviewees and participants thought that policy solutions have their limitations. During an individual interview, policy solutions against discrimination and racism were seen as ineffective, that these do “not really” help and there is “no formal

solution”. An interviewee argued that maybe “sanctions and fines” could work but added that “then not real change” is achieved. She said that “guidelines and rule of law” works in “western countries”, but less so in Hungary. Others were also on the opinion that attitudinal change was more important: change “depends on the will of the government and the people”, and “no policy change will help if they don’t want it”.

One participant told that while her Hungarian friends “acknowledge everything”, they can be characterized with “learnt hopelessness”. Thus, she suggested that people should “wake up” and fight more”. She also said that for example health care and police staff are often “not professionals” and recommended simply to “employ competent people”. The latter holds true for all “institutions”, especially in places that “deal with foreigners”: “employ more English-speaking people!”.

Good practices

Besides the recommendations that we collected during the participatory data collection, we also list five good practices that show how effective projects can help the integration of migrants and fight discrimination and racism.

• Skills for refugees

IKEA together with Menedék launched a 3-years project in Hungary to support beneficiaries of international protection, between 2020–2023. IKEA offers 32 positions in its stores in Budapest. The initiative aims to help beneficiaries of international protection to gain work experience and new skills so that they have a better chance of finding a job, either in IKEA stores or in other companies.

The participants can take part in Hungarian courses and job clubs focusing on the most important Hungarian labour rights, CV writing and preparation for the job interview. After the preparation phase, the participants can learn about IKEA’s vacancies and get support with the application process. We also support the successful applicants to integrate into their new workplace and we provide intercultural trainings for IKEA staff.

More info:

<https://www.ikea.com/hu/hu/this-is-ikea/community-engagement/az-ikea-segitseget-nyujt-a-menekulteknek-a-munkaeropiaci-elhelyezkedesben-pub2c2373f0>

• Youth Engagement and Sensitization for Refugee Integration and an Inclusive Hungarian Society

The Hungarian Helsinki Committee is implementing the YES project (Youth Engagement and Sensitization for Refugee Integration and an Inclusive Hungarian Society) between

September 2022 and August 2024, with the support of terre des hommes Germany. With the project, on the one hand, we help young refugees and immigrants living in Hungary to become active participants in their communities and Hungarian society. On the other hand, we increase the awareness of Hungarian youth and teachers through sessions that help them understand the situation of refugees and immigrants. The YES project was born out of our wish to encourage refugees and immigrants – who belong to a minority with one of the most negative portrayals in Hungary – to feel more at home in Hungary by becoming more visible and equal.

More info:

<https://helsinki.hu/en/yes-project-launch-young-refugees-immigrants-hungary/>

• **Supporting the psycho-social well-being of Ukrainian children in the Hungarian education system**

The project by Menedék, supported by the International Rescue Committee, aims to facilitate the school integration of children fleeing from Ukraine, to support their mental health and the mental health of their parents, and to support school professionals who deal with children fleeing from Ukraine. The project activities include: individual counselling for children focusing on their special needs (school enrolment support, tutoring, teaching Hungarian, mental health support, etc.), community programs for children (after-school group activities for children from Ukraine, community building classroom activities in classes where Ukrainian children study), summer camp and day camps for children, community programs for Ukrainian parents (parent group, facilitation of parent-teacher meetings, interpretation and intercultural mediation during parent-teacher meetings, information sessions about the Hungarian school system, school enrolment, etc.), support for school professionals (workshops, individual consultations, conference on the education of migrant children, Train the trainer training).

More info:

<https://menedek.hu/en/projects/supporting-psycho-social-well-being-ukrainian-children-hungarian-education-system>

• **Learning program**

The CSO Artemisszió – Intercultural Foundation runs an international community: MIRA. Among the members of MIRA are foreigners who have been living in Hungary for a shorter or longer period of time and also refugees who have recently arrived at Hungary. For them to feel like a part of society it is very important to learn Hungarian quickly. Sometimes English comes also well to start their professional life. For the voluntary teachers Artemisszió offers a preparatory training and regular exchange of experiences. Besides this, refugees and migrants can practice not only Hungarian, English but other foreign languages (Arabic, Farsi, Spanish, French) as well in small learning groups and at the open

Tandem Nights as well. MIRA volunteers are also giving tutoring classes for those who would like to pass a driving licence exam.

More info:

https://artemisszio.eu/mira/en/mit-kinal-a-mira/#_mentorprogram

• **Mentoring Program**

In the Mentoring Program of Artemisszió – Intercultural Foundation, the volunteer mentors meet weekly with their mentees of migrant backgrounds and work together for commonly defined goals, such as practising Hungarian, discovering the city and managing everyday issues. The aim is that refugees and immigrants living in Hungary find their place and become successful members of our society. Mentors are locals, Hungarians or foreigners, who feel already at home in Hungary. They know how to settle different matters, for example how to find a doctor, how to open a bank account or how to register for kindergarten. They know which the good places are to go out, where you can learn to play guitar and they are open to the new.

More info:

https://artemisszio.eu/mira/en/mit-kinal-a-mira/#_mentorprogram

5. Conclusion

The number of asylum status, subsidiary protection or other forms of protection amounts to only 2757 cases between 2015–2020. The low number of protected statuses are seen as a result of strict border measures. The number of TCNs is also relatively low (118,534 persons), comprising only 1.2% of the Hungarian population (ECRI 2023, 27).

In 2020 the former equality body Equal Treatment and Promotion of Equal Opportunities was abolished and merged into the Office of the Commissioner for Fundamental Rights. According to experts, the changes greatly limited the protection against anti-discrimination offered by state authorities (ECRI 2023, 7–8), including discrimination against people of migrant backgrounds. Similarly, a former plan for a comprehensive integration policy strategy was also cancelled by the Hungarian authorities, therefore currently there are no integration strategies for migrants in place. Further integration policy programmes were also cancelled in the last years.

Studies show (Messing and Ságvári 2019; Barna and Koltay 2019) that Hungarian respondents are very likely to harbour negative attitudes towards migration in general and that they are also very likely to actively reject migration to Hungary. Studies also underline the fact that while many factors contribute to the remarkably negative attitudes towards migrants among Hungarian respondents – a low number of migrants, therefore a low level of knowledge, experience and contact with migrant, together with a generally low level of trust characterizing Hungarian society – the hostile attitudes towards migrant are equally related to anti-migrant rhetoric of the Hungarian government since 2015.

During our participatory data collection, one common view among experts, municipality employees and CSO activists was that the government fails to provide services and resources that would better integrate or help the migrant community. In this scenario, the CSOs or municipality-run institutions often had to offer services that should have been the tasks of state institutions, such as integration courses, Hungarian language courses, social work, legal advice, centres helping and directing migrants in need, housing programs, temporary shelter, help to find employment, and legal help.

Indeed, teachers and educational experts all agreed that a lack of help and direction from “above” made it nearly impossible to organise inclusive environments in schools for children with migrant backgrounds. Moreover, regulatory constraints were often seen as the main obstacles in the integration of foreign students. On the other hand, the chaotic nature of the legal framework was also causing unnecessary obstacles. As the regulations concerning migrant children were often contradictory and ill-defined, the resulting uncertainty often hindered educational institutions from starting new, inclusive practices because of the fear of potential sanctions.

Regarding the everyday experiences of migrants, one of the most common opinions was that not speaking Hungarian frequently resulted in different treatment. The language barrier often caused insufficient provision of services in public and non-public domains alike. Racism and social exclusion were sadly also a way to common experience for the participants of our individual and focus group discussions. During the individual and focus group discussions, participants with migrant backgrounds brought up many personal stories of social exclusion, mistreatment, or discrimination, including a wide variety of domains: police, immigration office, workplace, educational institutions, healthcare, and the rental housing market. These personal stories sometimes shared cases of open discrimination as well.

During our participatory data collection, we also asked the participants to recommend solutions against discrimination and racism. One of the most often mentioned suggestions was more social contact between migrant communities and members of the majority society. A more inclusive education system was also recommended. More help from state authorities – Hungarian language courses, extra integration year in schools, help centres for migrants etc. – was also thought to be fundamental. Many participants also recommended that the issue of migration must not be politicised.

References

Barna, I., & Koltai, J. (2019). Attitude changes towards Immigrants in the turbulent years of the 'migrant crisis' and anti-immigrant campaign in Hungary. *Intersections. East European Journal of Society and Politics*, 5(1).

ECRI Report on Hungary (Sixth Monitoring Cycle). Adopted on 6 December 2022. Published on 9 March 2023. Council of Europe, March 2023

Vera Messing and Bence Ságvári (2019): Still divided but more open. Mapping European attitudes towards migration before and after the migration crisis. Friedrich Ebert Stiftung.